

יוצא לאור לפרשת חוקת-בלק, י"ב תמוז ה'תש"פ
(מספר 41-42)

מפרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" רבקה תחי
נולדה למזל טוב ביום י"ט סיון ה'תש"פ

דבורה לאה תחי

ליום הולדתה לאויוש"ט, ביום הבהיר - כ"ח סיון ה'תש"פ

החייל ב"צבאות השם" שניאור זלמן הכהן שיחי

ליום הולדתו הי"א לאויוש"ט, ביום ב' תמוז ה'תש"פ

התמים שלום דובער הכהן שיחי

לרגל היכנסו לגיל המצוות, ביום הבהיר - י"ג תמוז, חג הגאולה ה'תש"פ

ולזכות אחיהם ואחיותיהם חיילי "צבאות השם" שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' יחזקאל הכהן וזוגתו מרת נחמה עטא שיחיו רייבארן

* * *

לזכות

החייל ב"צבאות השם" זכרי' שי' חמי

ליום הולדתו השביעי לאויוש"ט,

ש"ק פ' חו"ב, י"ב תמוז - חג הגאולה ה'תש"פ

ולזכות אחיו

חיילי "צבאות השם" יוסף נתן, בנימין משה ויצחק נחמן שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם

הו"ח ר' אברהם וזוגתו מרת לי לאה שיחיו חמי

* * *

לזכות

החייל ב"צבאות השם" מיכאל שי'

ליום הולדתו השלישי לאויוש"ט ולתיספורתו

ביום י"ד תמוז ה'תש"פ

ולזכות

אחיותיו ואחיו חיילי "צבאות השם"

מושקא, חנה, מנחם מענדל, רבקה ויוסף יצחק שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת רחל שיחיו ניגן

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

פ' חוקת

- א. שלימות טהרת פרה אדומה לע"ל 4
כל הפרות בטלות ושלך (משה) קיימת (תנחומא ח) - השייכות המיוחדת דטהרת טומאת מת (ע"י פרה אדומה) למשה רבינו

י"ב-י"ג תמוז

- ב. מקור הרע יסייע בגאולה העתידה 8
ג. גילוי הפנימיות דחודש תמוז לקראת הגאולה 10
הימים המיוחדים שבחודש תמוז: יב-יג תמוז (גאולה), יז תמוז (צום)

פ' בלק

- ד. חזרת הנבואה לפני ביאת המשיח 19
"כעת יאמר ליעקב גו" - חזרת הנבואה לישראל

פ' בלק - י"ז תמוז

- ה. הדגשת הטוב והגאולה בבין המצרים בדורנו זה 21
דחיית הצום די"ז תמוז בשבת היא נתינת כח לביטולו והפיכתו ליום טוב, מעין הכנה לימות המשיח; הקשר לפ' השבוע; בפרט בדורנו, ובפרט בשנת "אראנו נפלאות"; הוספה בלימוד בענייני משיח וגאולה וביהמ"ק; הקשר לפרקי אבות - "שנו חכמים בלשון המשנה כו' זוכה לדברים הרבה"

הוספה / בשורת הגאולה

- ו. מקונטרס "בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל" 35
דיוק לשון הרמב"ם "ובנה מקדש במקומו"; ביאור דברי המדרש "בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש כו"; גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל"; גודל הזכות להשתתף בבניית "בית

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בענייני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.
(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידין

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"
by:

Moshiach Awareness Center,
a Project of:
Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095
Fax: (323) 934-7092
<http://www.torah4blind.org>
e-mail: yys@torah4blind.org
Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director
Printed in the U.S.A.

רבינו שבבבל" כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד;
 "בית משיח" בגימטריא "פרצת" 770

ז. משיחות ש"פ בלק, י"ז (טו"ב) תמוז ה'תנש"א 40

"כלו כל הקיצין" וגם כבר נשלמה עבודת התשובה, וכבר סיימו כל עניני העבודה בשלימות, גם "צחצוח הכפתורים"; בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה; שנה זו "תהא שנת נפלאות אראנו" היא ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", ועד ל"שעה שמלך המשיח בא . . . והוא משמיע להם לישראל ענוים הגיע זמן גאולתכם"; עומדים כבר על סף התחלת הגאולה, ותיכף ומיד המשכתה ושלימותה; עומדים כבר בכניסה לימות המשיח; מקדש העתיד בנוי ומשוכלל כבר עתה למעלה, ותיכף "יגלה ויבוא משמים"; לימוד הל' בית הבחירה מתוך ידיעה והכרה בוודאות גמורה שזהו לימוד הלכה למעשה בפועל ברגע שלאח"ז; לימוד התורה בעניני גאולה ומשיח; "לחיות עם הזמן" דימות המשיח, "לחיות" בעניני משיח וגאולה; עבודה באופן המתאים לזמן מיוחד זה

וסיימו כל עניני העבודה בשלימות, ככל פרטי הדברים האמורים לעיל] – כי, "היסח הדעת" פירושו "למעלה מן הדעת"⁹, היינו, שלאחרי שענין זה חודר בדעתו (ע"י המחשבה וההתבוננות כו'), ה"ז נעשה אצלו באופן שב(היסח ו)למעלה מן הדעת.

ובנוגע לפועל – למרות ה"שטרעם" שבדבר בתקופה האחרונה בשנה זו, תהא שנת נפלאות אראנו, לאחרי ראיית הנפלאות המעידות שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", רואים שישנו קושי (עס קומט אָן שווער") להחדיר ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו "לחיות" בעניני משיח וגאולה . . . והעצה לזה – ע"י לימוד התורה בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם) לשנות טבע האדם¹⁰, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו מחוץ לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל לחיות בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא".

(משיחות ש"פ בלק, י"ז (טו"ב) תמוז תנש"א)

(9) תניא אגה"ק (קה, ב).

(10) ראה דרו"ל עה"פ לאיל גומר עלי (ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ. והובא להלכה בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט סקי"ג (סקכ"ג)).

שעומדים כבר על סף התחלת ימות המשיח, על סף התחלת הגאולה, ותיכף ומיד המשכתה ושלימותה.

. . . כיון שעומדים על סף הגאולה שבאה תיכף ומיד ממש, מובן, שלימוד הלכות בית הבחירה בשנה זו צריך להיות באופן אחר לגמרי . . . ועוד ועיקר – שהלימוד הוא מתוך ידיעה והכרה בוודאות גמורה שאין זה „הלכתא למשיחא“, כי אם, הלכה למעשה בפועל ברגע שלאח־ז, כיון ש„מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל (כבר עתה למעלה, ותיכף) יגלה ויבוא משמים“⁵ ברגע כמימרא!

ועד המדובר בתקופה האחרונה⁶ בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח – לא (רק) בתור „סגולה“ למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם ו) בעיקר כדי להתחיל „לחיות“ בעניני משיח וגאולה, „לחיות עם הזמן“ דימות המשיח, עי״ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחדור גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע שׁהנה זה (המלך המשיח) באׁ.

ויש להוסיף בביאור הצורך והמעלה דלימוד התורה בעניני משיח וגאולה ובנין ביהמׁק השלישי ככניסה להתחלת ימות המשיח – ובהקדמה:

אף שאמרו חזׁל⁷ שׁמשיח בא ׁבהיסח הדעתׁ, אין זה בסתירה חׁזׁל למחשבה והתבוננות באופן של ׁדעתׁ (ׁשמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד ויתקע מחשבתו בחוזקׁ⁸) בעניני משיח וגאולה ׁולכל לראש המחשבה וההתבוננות לידע ולהכיר שעומדים כבר בהכניסה לימות המשיח, ׁהנה זה באׁ, כיון שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה,

(5) פרשׁי ותוסׁ סוכה מא, סעׁא. ועוד.

(6) לעיל עׁ 54. ועוד.

(7) סנהדרין צז, א.

(8) תניא ספׁג.

חוקת ב

שלימות טהרת פרה אדומה לעׁל

א. ׁזאת חוקת התורה גוׁ ויקחו אליך פרה אדומה גוׁׁ, וארוזׁלׁי בטעם הדיק, ויקחו אליךׁ (למשה דוקא) ׁשכל הפרות בטלות ושלך קיימתׁ, וזה נוגע (לא רק לפרת משה, אלא) לכל הפרות האדומות שבכל הדורות, כי בכולם נתקדשו הנהנים שעשו את הפרה מאפר פרתו של משהׁ, ולכן נקראו כל הפרות עׁשׁ משה דוקאׁ.

ב. ויש לבאר זה בהקדים מה שאמרו רזׁלׁי (בטעם שפרה אדומה היא נקבה, דלא ככל קרבנות ציבור שהם זכרים) – ׁאמר הקבׁה תבא פרה ותכפר על מעשה העגלׁ (ובפרשׁי על התורהׁ: מיסודו של רׁ משה הדרשן, גם פרטי הרמוזים במצות פרה אדומה על כפרת חטא העגל).

וביארו המפרשיםׁי השייכות בין כפרת חטא העגל להטהרה מטומאת מת (ענינה של פרה אדומה כפשוטה) – עׁפׁ דברי חזׁל¹² שלולא חטא העגל לא הׁי כל ענין המיתה אצל בניׁ, כי היתה ׁחירות ממלאך המותׁ (כמו לפני חטא

והשייכות המיוחדת של פרה אדומה למשה רבינו מודגשת גם בנוגע לטעם מצוה זו, דאעׁפ שאפילו שלמה המלך [שׁעל כל אלה (כל חוקי התורה) עמדתיוׁ] אמר על מצוה זו ׁוהיא רחוקה ממניׁׁ – מׁמ, למשה רבינו נתגלה טעם פרה, כמחזׁלׁי על תיבות

משיחת שׁפ 9 חוקת תשכׁג. נדפס בלקוׁש חלׁג עׁ 127 ואילך.
(1) ריש פרשתנו (יט, ב).
(2) תנחומא פרשתנו ח. במדבׁר פׁיט, ו. וראה רשׁי יומא ד, רעׁא. וראה הנסמן בהערה הבאה.
(3) ראה פרה פׁג מׁה, ומאחתׁ (ועדׁז הוא לׁי הרמבׁם הלׁי פרה אדומה פׁב הׁו) ובמשנה אחרונה שם (עׁפ תויׁט שם גׁ). ולהעיר גׁכ מפׁי מהרזׁו לבמדבׁר שם. ביאורי מהראׁי (לבעל תרוהׁד) ושפׁח (לפרשׁי פרשתנו שם). שלׁה חלק תושבׁכ פרשתנו (שנט, ב). וראה לקמן הערה 36.
(4) שלׁה, ביאורי מהראׁי ושפׁח שבהערה הקודמת.
(5) תנחומא שם ו (קרוב לסופו). במדבׁר שם, ג (בסופו).
(6) קהלת ז, כג. תנחומא ובמדבׁר שם.
(7) תנחומא שם, ח. במדבׁר שם, ו. וראה ידי משׁה שם.

וביארו המפרשיםׁי השייכות בין כפרת חטא העגל להטהרה מטומאת מת (ענינה של פרה אדומה כפשוטה) – עׁפׁ דברי חזׁל¹² שלולא חטא העגל לא הׁי כל ענין המיתה אצל בניׁ, כי היתה ׁחירות ממלאך המותׁ (כמו לפני חטא

(8) בכלי יקר ריש פרשתנו מבאר השייכות למשה מצד הענין דכפרת חטא העגל, עׁשׁ וראה לקמן סעיף ב. אבל עדיין צריך ביאור השייכות למשה מצד הענין דטהרה מטומאת מת (כפשוטה).
(9) תנחומא שם ח (בסופו). במדבׁר שם, ח (בסופו). וראה גם תודׁה מי – מוׁק (כה, רעׁא).
(10) בסוף פרשת פרה אדומה (יט, כב).
(11) כלי יקר, אלשיך, שׁיך עהׁת, עץ הדעת טוב (להרחׁו) ועוד פרשתנו.
(12) שמוׁר רפלׁב, חזׁא לו, סעׁב, קלא, סעׁב, ועוד.

5.

ע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות דרא דעקבתא דמשיחא, דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות (ובמילא) דור הראשון של הגאולה. . ובכל זה ניתוסף עוד יותר ע"י שלימות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בחצי כדור התחתון (כתוצאה מהגאולה די"ב"ג תמוז) במשך יובל שנים, אשר, אם בהתחלת תקופה זו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", והעיד שכבר סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק "לצחצח הכפתורים", ויתירה מזה, שכבר סיימו גם "צחצוח הכפתורים", וצריכים רק לעמוד הכן ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו, הרי בסיומה של תקופה זו, בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה, ובלשון חז"ל "כלו כל הקיצין" וגם ענין התשובה (כהמשך המאמר "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") הי' כבר בשלימות.

. . . וחידוש נוסף בדורנו זה גופא – בשנה זו:

נוסף לכך שנמצאים בסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה, הרי, שנה זו היא "תהא) שנת נפלאות אראנו" (כהר"ת דמנין השנה שנתפשט בתפוצות ישראל), השנה שבה יקויים היעוד "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"², וכבר ראו בפועל "נפלאות" המעידים שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", ועד ל"שעה שמלך המשיח בא. . . והוא משמיע להם לישראל ענוים הגיע זמן גאולתכם" (כדברי הילקוט שמעוני³), ועד להכרזה ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁴, שכבר בא, היינו,

עין הדעת, שהרי בעת מ"ת פסקה זוהמתן¹³, אלא שע"י חטא העגל חזרה זוהמתן¹⁴, ונמצא שחטא העגל הי' סיבה (לענין המיתה, ובמילא – גם) לטומאת מת; וזהו הקשר בין שני הענינים דכפרת חטא העגל וטהרה מטומאת מת – דהא בהא תליא, שע"י כפרת חטא העגל, מתבטל בדרך ממילא הענין דטומאת מת (ע"י שבטלה הסיבה לטומאת מת – מיתה בכלל).

ובזה יש לבאר (ע"ד הדרוש) דיוק לי הרמב"ם¹⁵, "ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשניי", ראשונה עשה משה כו' והעשירית יעשה המלך המשיח" – דלכאורה אינו מובן; מה טעם הוצרך הרמב"ם לכתוב מספר¹⁶ הפרות שנעשו במשך כל הדורות?

כן צע"ק: הרמב"ם לא הסתפק בהבאת מספר הפרות שהובא במשנה¹⁷, אלא מוסיף¹⁸, "והעשירית יעשה המלך המשיח" – הרמב"ם הביא בספרו גם הלכתא למשיחא, שאז "חזורין כל המשפטים. . . כשהיו מקודם, מקריבין

ובזה יש לבאר גם השייכות דפרה אדומה "אליך" למשה רבינו:

19) לי הרמב"ם הלי' מלכים רפי"א. וצע"ק אם ואיך יקריבו קרבנות קודם עשית פרה העשירית וטהרת ג' וז'.

20) מה, זו ואילך. – וראה רמב"ם הלי' מעה"ק ספ"ב.

21) תשא לב, לד ובפרש"י שם. סנהדרין קב, סע"א. ועוד.

22) ישעי' כה, ה. משנה סוף מו"ק. חז"א קטו, סע"א. – וראה סה"מ תרכ"ח ע' מ ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רעו ואילך.

23) ראה אוה"ת לנ"ך (ס"ע תקבג ואילך) ד, מעשה פרה רומז על הגאולה דלעיל ולכן מטהרת טומאת מת שאזי ומחה ה' . . . ובלע המות לנצח". ע"ש. וראה אוה"ת פרשתנו ס"ע תתט.

24) ראה ראב"ע לשמות ג, טו. פרדס שער ב'.

13) שבת קמו, רע"א.

14) חז"א נב, ב. קבו, ב. וח"ב קצג, סע"ב. ועוד.

15) הלי' פרה אדומה ספ"ג. – ביאור הלכה זו ע"ד ההלכה ראה לקו"ש חכ"ח ע' 131 (לעיל ע' 98) ואילך.

16) בפשטות י"ל – להודיע שצריך להביא מתשע פרות ולא משבע כדברי ר"מ.

17) פרה פ"ג מ"ה.

18) וצ"ע וחיפוש מקורו דהרמב"ם. ולהעיר מכ"כ ענינים שהעשירי הוא בימוה"מ (או ע"י משיח) – שירה העשירית, מנין העשירי דבני, כיבוש ארץ עשר אומות, עשר נימין דכינור המקדש וכו'. וראה מדרש מעשה תורה אות יו"ד.

1) סנהדרין צו, ב.
2) מיכה ז, טו.
3) ישעי' רמז תצט.
4) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את „בית רבינו“, ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, „פרצת“ (בגימטריא 770), כמו בנין בית חזק³².

וע“פ האמור לעיל ע“ד גודל העילוי ד„בית רבינו שבבבל“ – ש„נסע מקדש וישב שם“, והוא מקום המקדש גופי“ דלעתיד“, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכאו“א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית „בית רבינו שבבבל“, כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידי הק'. המו"ל].

33) ע"ד ובדוגמת בית המקדש – ש„הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו“ (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

ע"י תורה, שקיבל משה מסיני ומסרה כו', נעשית מציאות ציבור, אשר „אין הציבור מתים“³⁰, שבציבור דבנ"י לא שייך ענין המיתה.

ד. והנה „התורה היא נצחית“³¹ בכל זמן ובכל מקום. שמוזה מובן, דאע"פ שעכשיו אין לנו אפר פרה, מ"מ, תוכן הענין דטהרת פרה אדומה, שכולל אפר פרתו של משה, ישנו בעבודה הרוחנית של כאו"א מישראל.

הסברת הענין:

המשכת הנצחיות של משה היתה ע"י שהי' בתכלית הביטול להקב"ה (עבד נאמן³²), ענין המסירת נפש, שמוכן למסור כל מציאותו עבורו ית'. וי"ל שלכן מעשי ידי משה נצחיים המה – כי מסירת נפש היא למעלה משינויים, שהרי כל ענין המסירת נפש הוא – התוקף לעשות רצונו ית' באופן ששום דבר שבעולם לא יוכל לשנותו.

ולכן הטהרה מטומאת מת היא בכח אפר פרתו של משה: טומאת מת מורה על הפירוד מקדושה, כי כאשר „דבקים בה' אלקיכם (הרי אתם) חיים כולכם היום“³³ (אין שייך מיתה, ובמילא לא

יסוד הטהרה של פרה אדומה אינו רק ביטול הטומאה בפועל, אלא ביטול סיבת הטומאה מעיקרא – ענין המיתה. ולכן צריכים בזה לכתו של משה²⁵ – כי מענינו המיוחדים של משה הוא ענין הנצחיות, כמבואר בחז"ל²⁶ שמעשי ידי משה הם נצחיים (וכמו שמצינו בנדו"ד, פרה אדומה גופא, שאפר פרה שלו הוא מתחלת הענין, וגם – קיים לעד), ועד"ז בנוגע למשה עצמו, אף שנאמר וימת שם משה²⁷ אמרו עלי²⁸ „לא מת משה . . מה להלן עומד ומשמש אף כאן כו'“. ולכן הטהרה של כל פרה ופרה תלוי' באפרו של פרת משה – כי כח הטהרה של פרה אדומה קשור עם ענין הנצחיות של משה רבינו²⁹.

ולהעיר, שאע"פ שענין הטהרה מטומאת מת בשלימותו לא יושג עד לעת"ל כשיבולע המות לנצח (ועד אז הפרה מטהרת מן הטומאה, אבל אין בכחה לבטל סיבת הטומאה) – זהו רק בנוגע ליחיד, אבל בנוגע לציבור –

25) וראה עין הדעת טוב פרשתנו, שענין התורה שניתנה ע"י משה בא „לכפר עון אדה"ר לבטל המיתה“. ע"ש.

26) ראה סוטה ט, סע"א. תנא דבא"ר פי"ח. צפע"ב עה"ת ר"פ תרומה. ועוד.

27) ברכה לד, ה.

28) סוטה יג, סע"ב. חז"א לו, סע"ב ואילך. וראה לקו"ש חכ"ו (ע' 6 ואילך) החידוש בזה לגבי המדובר במרו"ל (ברכות יח, סע"א ואילך) שצדיקים (בכלל) גם במיתתם קרויים חיים.

29) וי"ל שזהו גם הטעם שהרמב"ם הזכיר רק משה ועזרא ולא העתיק מהמשנה (פרה שם) שמות עושי ו' הפרות לאחרי עזרא – כי כח הטהרה שבפרה אדומה יסודו מפרתו של משה, ככפנים (ועזרא שקול כמשה ומסר תורה לכל ישראל ונקרא הסופר וכו' – ראה סנהדרין כא, סע"ב. ועוד).

30) הוריות ו, א. תמורה (טו, ב, טז, סע"א). רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ד סה"א (וצע"ק שינוי ל' הרמב"ם „ואין כל ישראל מתים“, ובפרט ע"פ דעתו דשבט אינו כלה (עיי' צפע"ב להל' קדוה"ח ספ"ה פ"י דברי הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע קנג – ע"פ פ"ב קטו, ריש ע"ב וברשב"ם שם).
31) ל' התניא – רפ"ו. שם קו"א סד"ה להבין פרטי ההלכות. וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' שיב הערה 17 בשוה"ג.
32) נוסח תפלת העמידה דשחרית דשבת. וראה בהעלותך יב, ז.
33) ואתחנן ד, ד.

פּרִיץ, ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשיריות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – שע"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", ע"י ש"פּרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פּרִיץ, "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני"ש שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

(23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(24) מיכה ב, יג.

(25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

(26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ת בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

(27) תבוא כט, ג.

(28) ברכות ל, א.

(29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

(30) משלי יד, כה.

(31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

טומאת מת); וכדי לבטל מכל וכל את ה"מיתה" והפירוד מקדושה, שיהי תכלית הדביקות בה' אלוקים – ה"ז ע"י שהאדם מעורר בעצמו את מסירת נפשו לה"³⁴.

וכמו שהנצחיות באפר פרתו של משה באה בשני ענינים – (א) שהוא עצמו קיים לעד³⁵, (ב) כל הפרות היו צריכות לאפר פרתו של משה³⁶ – עד"ז הוא בעבודה רוחנית, שבהתעוררות כח המסירת נפש יש שני ענינים: (א) ההתעוררות של עצם כח המסירת נפש, (ב) מה שכח המסירת נפש נותן כח ועוז בכל עניני עבודת ה' שיהיו כדבעי, וכמבואר בתניא³⁷, "שקיום התורה

ומצותי" תלוי בזה שיוכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' . . . שיהי קבוע בלבו תמיד ממש יומם ולילה לא ימיש מזכרונו כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה".

ובעבודת האדם מדי יום ביומו – הוא החילוק בין עבודת התפלה ושאר עניני עבודת ה' במשך כל היום כולו:

בשעת התפלה צריך האדם לעורר את אהבתו לה' המסותרת בלבו, שענינה של אהבה זו (כמבואר בארוכה בספר התניא³⁸) – הרצון והחפץ לידבק בה' אחד עד כדי מסירת נפש [ואהבה זו נטועה בלב כאו"א מישראל, להיות נפשו "חלק אלקה ממעל ממש"³⁹, ש"ה' אחד" מאיר בהחלק באופן גלוי; אלא שהיא מסותרת בלבו, ועבודת האדם, לעורר אהבה זו ולהביאה לידי גילוי];

ואח"כ, במשך כל היום, שאז אין האדם עסוק בעבודת המסירת נפש (כשלעצמה), אלא "בקיום התורה ומצותי", מ"מ גם אז צ"ל זכרון, ענין מסירת נפשו לה", שע"ז "יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה" – דביקות תמידית ונצחית בה', ואז – "חיים כולכם היום".

(34) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1058 ואילך. ולהעיר מתניא פי"ט (כד, ב) בענין "החכמה תחי". וראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 233 ואילך.
(35) ולהעיר, שגם ההשתמשות באפרו של פרת משה נתארכה ריבוי שנים, שהרי עד ימי עזרא לא הוצרכו לפרה שני – קרוב לאלף שנה השתמשו בפרתו של משה (ואילו במשך השנים דבית שני – ת"כ שנה – עשו שמונה פרות!).
(36) ובפרט ע"פ מ"ש במפרשים שבכל הפרות היו צריכין לערב מאפר פרתו של משה (ראה ש"ך עה"ת ושפ"ח פרשתנו (יט, ב). עץ הדעת טוב שם. ועוד). – ובפני דוד (להחיד"א) פרשתנו, ש"כעת לא נתברר לי זה שמערבין בכל פרה מאפר פרה שעשה משה".
(37) ספכ"ה.

(38) פי"ח-י"ט.

(39) תניא רפ"ב.

י"ב-י"ג תמוז

מקור הרע יסייע בגאולה העתידה

זרעך וממערב אקבצך אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי".

בגאולה העתידה יגאלו כל ישראל היכן שרק ימצאו, בד' רוחות העולם. והפסוק מבאר כיצד תהי' הגאולה מכל ארבע הרוחות: בנוגע למזרח ומערב נאמר, "אביא זרעך... אקבצך", אני אביא את בניך ואני אקבצם, הקב"ה פונה לבני ישראל – ולא למזרח ומערב עצמם. אולם בנוגע לגאולה מתימן (דרום) נאמר, "אל תכלאי", הקב"ה פונה לתימן עצמה, ואומר לה שלא תפריע לגאולה; ואילו בנוגע לצפון – שהוא מקור הרע, "מצפון תפתח גו" – נאמר, "תני", לא רק שהצפון לא ימנע, אלא אף הוא עצמו יסייע לגאולה.

זהו החידוש של הגאולה העתידה, שאפילו הצפון יסייע לגאולה. ועל חידוש זה של הגאולה העתידה, שלא רק שאף אחד לא יפריע, אלא אפילו הצפון יסייע, אומר הנביא, "כל הנקרא גו", שכל זה הוא בזכות, "אבהתכון צדיקאי", שגם לאבות היו ניסים בדוגמת הניסים של הגאולה העתידה, ועד – אומר לצפון תני.

ב. בין הניסים שהיו ל"אבהתכון צדיקאי", מובן, שהניסים שהיו עם הצדיקים שבדור האחרון לפני משיח, שהם הקדמה והכנה לניסים של הגאולה העתידה, הם עוד יותר בדומה לניסים

א. עה"פ (בפרשתנו), "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" איתא במדרש: "כי מראש צורים אראנו אלו האבות וכו' משל למלך שהי' מבקש לבנות מדינה כו' בא ליתן היסוד והיו המים עולים כו' עד כו' ומצא שם צור גדול כו' כך מתחילה כו' כיון שבאו האבות וזכו אמר הקב"ה על אלו אני מכונן העולם כו'".

תכלית הכוונה בבריאת העולם תושלם בביאת המשיח. וכשם שהתחלת הבריאה היתה בזכות האבות, כך גם תכלית הבריאה – ביאת המשיח – תבוא בזכות האבות. וכמו שהנביא אומר¹, "כל הנקרא בשמי ולכבודי גו" והתרגום מפרש: "כל דא בדיל אבהתכון צדיקאי... עבדית להון ניסין" (כל זה הוא בזכות אבותיכם הצדיקים אשר שמי נקרא עליהם ולכבודי בראתי אותם; הבאתי עליהם גלויות). (אבל גם ניסים עשיתי להם).

הפסוק, "כל הנקרא בשמי" בא בהמשך לפסוקים הקודמים העוסקים באופן הגאולה העתידה: "ממזרח אביא

משיחת י"ג תמוז תשכ"ב. טעופים ג"ה. נדפס ב"לקוטי חיד"ע" 1064 ואילך. תרגום מאידית.

(1) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב וז"ל: המועדים של כל השנה... בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן.

(2) שמו"ר פט"ו, ז.

(3) תניא פל"ו.

(4) כנ"ל בשמו"ר.

(5) ישעי' מג, ז.

(6) ירמ' א, יד.

לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶, "אז ימלא שחוק פינו", "אז דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²², "פרצת עליך

(14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

(15) ישעי' יא, יא-יב.

(16) תהלים קכו, ב.

(17) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).

(18) ישעי' סג, טז. שבת פט, ב.

(19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדוד"ש שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.

(20) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – "סעווען סעווענטי".

(21) ויצא כה, יד.

(22) וישב לה, כט.

גאולתכם".

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹¹, ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה (יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) כמו בהגבהת כותלי בית צצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

שיהיו בגאולה העתידה. כלומר, שהניסים של גאולת י"ב וי"ג תמוז היו באופן של "אומר לצפון תני".

וכפי שסופר קודם, שכאשר נגזר על הרבי להשלה לשלוש שנות גלות בקאסטרנאמא, הוא הציב תנאי שאם הנסיעה תפגע בשמירת שבת הוא לא יסע, ובעקבות זאת הרשו לו להשאר במאסר עד יום ראשון. והרי זה היפך ההנהגה דבית האסורים: בדיוק כשם שכאשר רוצים להחזיק משהו בבית האסורים, הוא אינו יכול לצאת משם, כך גם כאשר אין רוצים להחזיק אותו, הוא אינו יכול לקיים את ה"חוץ מצא" ולהשאר במאסר. אך הרבי הצליח שגם ענין זה הי' כפי שרצה.

איתו דבר הי' גם בנוגע לעזיבתו של הרבי את המדינה: לא רק שיציאתו משם היתה באופן של "אל תכלאי", שלא הפריעו לו בכך, אלא הי' זה עד לאופן של "תני" – הם התאמצו שהרבי יסע.

איתו דבר הי' גם בנוגע לעזיבתו של הרבי את המדינה: לא רק שיציאתו משם היתה באופן של "אל תכלאי", שלא הפריעו לו בכך, אלא הי' זה עד לאופן של "תני" – הם התאמצו שהרבי יסע.

וכידוע, שהרבי אמר שהוא לא יסע עד שיניחו לו לקחת את כל ספריו וכתביו. כאשר הגיעו המבקרים לבדוק את הספרים והכתבים ורצו לעכב ספרים מסויימים וכתבים יקרי המציאות, אמר הרבי, שבאם יעשו זאת הוא לא יסע. הם התקשרו מלנינגראד, שם שהה הרבי, לפקידים הגבוהים בעיר הבירה מוסקבה, ואמרו שראב"ן שניאורסאהן – כוונתם היתה לרבי – מאיים שבאם לא יתנו לו את כל ספריו וכתביו, גם הוא עצמו לא יסע. וענו על כך ממוסקבה, שיש לתת לו לקחת הכל וציוו על הצנזור להטביע על כל אחד

מארגזי הספרים חותמת, שתאפשר להם לעבור את הגבול. שזהו הענין של "אומר לצפון תני": אין זה סתם נס למעלה מהטבע, כי אם נס שעשה הקב"ה, שהצפון עצמו, ש"מצפון תפתח", יסייע לצאת מהמדידה והגבלה למקום שחרור וחירות. ג. הניסים לצדיקים ובפרט בדור האחרון הם הקדמה והכנה (כנ"ל) והוראה ופסק דין כיצד יהי' אופן הגאולה העתידה ע"י משיח:

לא רק ש"אל תכלאי", הגאולה לא תעמוד להצבעה ולא יהי' צורך ברשיון מאף אחד, וכמו שנאמר בהפטרות פרשתנו (פרשת בלק) "לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם".

זה שהקב"ה יאמר "לצפון תני ולתימן אל תכלאי", זוהי "שיחה" בינם לקב"ה, אבל לשארית יעקב לא יהי' כל עסק בזה, "לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם" – ועל דרך זה שהקב"ה "אומר לצפון תני", שהצפון עצמו יסייע לגאולה.

ולמרות שגם אז לא יחדל העולם להתקיים, ישאר עולם עם הרבה אומות, כנאמר בהפטרה: "בקרוב עמים רבים", ויהיו "בהמות יער", שלא יוכלו לסבול את גאולת ישראל, אעפ"כ, לא רק ש"לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם", אלא "צפון תני", שהצפון עצמו יהי' חייב לסייע לגאולה, ויקויים הנאמר, "ובני ישראל יוצאים ביד רמה – בריש גלי", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

הוספה

בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחר ש"מקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

(1) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

(3) מגילה כט, א.

(4) ספ"א.

(5) ראה סנהדרין צה, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

(6) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

י"ב-י"ג תמוז ב

גילוי הפנימיות דחודש תמוז לקראת הגאולה

א. כידוע, לכל חודש יש את ענינו ותוכנו המיוחד; ומובין (ובפרט – שהרי הכל בהשגחה פרטית), שחודש שיש בו יום מיוחד (או – ימים מיוחדים) הנה תוכנו של חודש זה קשור עם תוכנו של היום (או – הימים).

[לדוגמא: בחודש אדר פועלים ימי הפורים³, שכל החודש נהפך לזמן שמחה – החודש אשר נהפך להם גוי"י – עד להלכה למעשה, שכל החודש כשר לקריאת מגילה⁴, וגם – משנכנס אדר מרבין בשמחה⁶; עד"ז חודש ניסן נקרא חודש הגאולה; מצד זה שבחמשה עשר בו היתה הגאולה ממצרים].

בנוגע לחודש תמוז מצינו שיש בו שני ענינים הפכיים:

היום המיוחד בחודש זה, המוזכר בתורה שבכתב (בנביאים⁸), הוא "צום הרביעי" – הצום דשבעה עשר בתמוז

(8) זכרי' ה, יט.

(9) כ"ה בירושלמי תענית פ"ד ה"ה. ספרי ואתחנן עה"פ שמע ישראל. תוספתא סוטה ספ"ו. רמב"ם בפיה"מ לר"ה פ"א מ"ג. הל' תעניות פ"ה ה"ד. טאו"ח סתקמ"ט (אבל ראה ב"י שם ד"ה ור' עקיבא). רד"ק ומהר"י קרא זכרי' שם. ולדעת כמה כ"ה הגירסא גם בבבלי ר"ה יח, ב (הובא בחי' הר"ן וריטב"א שם. דק"ס שם).

אבל גירסת רוב הספרים בבבלי שם (וראה ראב"ע זכרי' שם, יח), "זה ט' בתמוז שבו הובקעה העיר" – והבבלי לשיטתי אויל ד, בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז" (תענית כח, סע"ב. וכ"ה בטוש"ע או"ח ס' ס"ב), והקרא דזכרי' איירי לאחרי חורבן בית ראשון. אבל ראה הערה הבאה.

והירושלמי לשיטתי (תענית שם) ד, קילקול חשבונות יש כאן" וגם בראשונה הובקעה ב"ז בו. וכן צ"ל בספרי ותוספתא שם (שהרי הוזכר שם* "שבו הובקעה העיר").

והרמב"ם שכתב (הל' תעניות שם ה"ב) ד, הובקעה ירושלים בחורבן שני" ומ"מ מפרש הכתוב דזכרי' על י"ז תמוז כנ"ל – כי לשיטתו נקבע הצום גם בראשון ל"ז תמוז, מפני שבאותו היום** (נשתברו הלוחות ובטל התמיד (ראה צפע"נ לרמב"ם שם)***).

(* ורק זה (דלא כבירושלמי שם).

** ואין מתענין גם בט' תמוז – מפני שלא רצו הצבור לקבל (ראה צפע"נ שם, שמפרש כן דברי הירושלמי תענית שם). או דבטל התמיד חמיר מבקיעת העיר.

*** ועפ"ז י"ל דאין להוכיח ממ"ש הובקעה . . . בחורבן שני" שיטתו בחורבן ראשון (ראה הערה הבאה) – כי אין מזה נפק"מ מכיון שבלא"ה נקבע הצום (גם אז) ל"ז תמוז, ומכיון דלא בירדא ל"י נקט רק חורבן שני.

משיחות ש"פ שלח ופ"ש חוקת תשל"ז. נדפס בלקו"ש ח"ז ע' 308 ואילך. תרגום מאידית.

(1) ראה תרגום שני לאסתר ג, ז. וכל חודש יש לו מזל מיוחד (ר"ה יא, ב ובפרש"י שם. וצע"ק בשבת קנו, א שלא הובא מזל חודש). ובכל חודש מאיר צירוף מיוחד דשם הוי' (הובאו במשנת חסידים במקומם). ועוד.

(2) וכן מוכח בתרגום שני שם.

(3) ולהעיר ממגילה יג, ב: נפל פור בחודש

אדר . . . ובשבעה באדר נולד. וראה בארוכה

לקו"ש חט"ז ע' 345 ואילך.

(4) מג"א ט, כב.

(5) ירושלמי ריש מגילה. וברמ"א או"ח סתרפ"ח ס"ז: והכי נהוג.

(6) תענית כט, סע"א (ואילך). מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה.

(7) שמור"ר פט"ו, יא. ועד שאמרז"ל: בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל (דעת ר"י ר"ה יא, רע"א. ובשמור"ר שם סתם כוותי").

ובהמשך לזה באים כל פרטי הענינים שבפרשת פנחס - "פינחס זה אליהו", שכבר "אתא אליהו מאתמול . לבית דין הגדול"¹⁰⁶ - מנין העשירי דכל בני"ג, חלוקת הארץ [דכיון שכבר נשלמו כל מ"ב המסעות שבמדבר העמים במשך זמן הגלות, עד לירדן ירחו, נכנסים לארץ ישראל, מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה, ומעבר לירדן מערבה, ומחלקים את הארץ בגורל לכל בני"ג, כמבואר בפרטיות בהמשך הפרשיות מטות ומסעי], והקרבת הקרבנות, הן הקרבנות דכל יום, הן הקרבנות דשבת, והן הקרבנות דימי המועדים (כולל גם ימים אלו שיהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים)

ובמהמשך לזה באים כל פרטי הענינים שבפרשת פנחס - "פינחס זה אליהו", שכבר "אתא אליהו מאתמול . לבית דין הגדול"¹⁰⁶ - מנין העשירי דכל בני"ג, חלוקת הארץ [דכיון שכבר נשלמו כל מ"ב המסעות שבמדבר העמים במשך זמן הגלות, עד לירדן ירחו, נכנסים לארץ ישראל, מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה, ומעבר לירדן מערבה, ומחלקים את הארץ בגורל לכל בני"ג, כמבואר בפרטיות בהמשך הפרשיות מטות ומסעי], והקרבת הקרבנות, הן הקרבנות דכל יום, הן הקרבנות דשבת, והן הקרבנות דימי המועדים (כולל גם ימים אלו שיהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים)

- 107 בשלח טו, יז.
- 108 לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.
- 109 ישעי' ל, כ.
- 110 תהלים פד, ח.
- 111 שם סט, לו.
- 112 לאחרי (חלק זה דהשיחה ניגנו ניגון על פסוק זה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומתו ורקד בשמחה רבה (המו"ל).
- 113 שם קמ, יד.

106 עירובין מג, ב.

שביום זה, "הובקעה העיר"¹⁰; וזהו ענין כללי בחודש זה, וכמובן מכך שהצום מתייחס לכל החודש¹² - צום הרביעי

10 וראה טו"א לר"ה שם, דאפילו לגמ' דידן בא' נמי הובקעה בי"ז כו"י (אלא ששם כתב ש, מפני קלקול החשבונות לא הי' מתענין בו (בי"ז) אלא בט"ו). והא דאמרו בתענית שם דבראשונה הובקעה העיר בט' תמוז - ,איכא למימר כמו שהפסוק לא רצה לשנות ממה שהיו סבורים הכי נמי התנא" (גבורות ארי תענית שם, עיי"ש ובטו"א שם).

[וימתק יותר ע"פ מה שמפרש בתדא"ג מהרש"א תענית שם, דקלקול חשבונות פירושו (לא טעות בחשבון, כ"א) ש, לפי קלקול חשבונות של האויבים שמונין לחמה לא הי' רק בט' תמוז, אבל "בודאי בי"ז בתמוז בחודש הלבנה נבקעה העיר גם בראשונה" (ומעולם התענו בי"ז לחודש הלבנה)].

וכן מוכח שיטת רש"י בפירושו לנ"ך, שהרי הביא (ירמ"א, יב), "כ"א יום . . . שבין י"ז בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית" - ועה"פ (שם לט, ב. שם נב, ו"ז) דבט' נבקעה העיר, לא העיר כלום!

ועכצ"ל שס"ל, (דהמשך) הכתוב (שם לט, ג) "ויבואו גוי' וישבו בשער התוך" מוכח** דבט' תמוז נכבשה רק חומה החיצונה (ו, הבקעה העיר" היינו התחלת הבקעה. ודוחק קצת) וחומה הפנימית (דהביהמ"ק) נכבשה רק אח"כ (בי"ז תמוז),

וכפרש"י שם, "שנתקיימה כאן נבואה כו' ובאו גוי' פתח שערי ירושלים וגו'". ומש"פ לאח"ז

(* ע"פ המבואר בפנים לתוך בין הבבלי וירוש' - מתורג' מ"ש במג"א (סתקמ"ט סק"ב) דבעל נפש יתענה גם בט', מיהו בירוש' איתא שבראשונה הי' ג"כ בי"ז כו"י - שבפשוטות כוונתו (כמ"ש במחז"ש שם) דלפ"ז גם בעל נפש אי"צ להחמיר, ומשמע שכ"ה מסקנתו - והרי בבלי וירוש' הלכה כבבלי?

** עפ"ז מתורג' מה שבתענית שם (משא"כ בירושלמי ושו"ע שם) הובא הכתוב דקאפיטל נב - ולא דקאפיטל לט שקדמו - כי בקאפיטל לט מוכרח הזמן רק בנוגע להתחלתו, ויבואו" - דקאי (לפרש"י) על נבואה העליונה "שערי ירושלים".

בשער התוך, "שער העזרה שער נקנור וכו'"] [דלא כברד"ק ומצ"ד שם, שקאי על שער העיר, וברד"ק שם דוישבו בשער התוך הוא, "אחר שהבקעה העיר" (וקאי על השרים)] - עכצ"ל, דכוונתו שלאחר קיום נבואה הנ"ל נתקיים גם ההמשך שלה (ולכן הוסיף, וגו') - ,ועל כל תומותי" (כולל חומות ביהמ"ק שבתוכה. ועפ"ז יתורג' בירמ"א, נא, טו) שם דלכאורה אינו מזכיר העיקר - ביהמ"ק וחומה שלו).

[ובקאפיטל נב שם (ועד"ז במ"ב כה, ג"ד) אפשר לפרש, דמש"נ "בתשעה לחודש" קאי רק על "ויהוק הרעב גו"י שבפסוק זה, ולא על מש"נ בפסוק שלאח"ז. ותבקע העיר גו"י***].

וראה לקמן הערה 41. ואכ"מ.

11 ראה תרגום שני שם.
12 ובפרט לפמ"ש (ריטב"א ר"ה שם. תענית שם. תשב"ץ ח"ב סרע"א) דלכתחילה נקבע הצום לחודש זה (הרביעי) סתם ולא ליום מסויים (עיי"ש).

*** ועד"ז יש לתרג' במ"ש רש"י (ירמ"א א שם) "תשעה באב שבו נשרף הבית" - אף שמפורש לפנ"ז (מ"ב כה, ח"ט) "בשבעה לחודש . . . וישרף את בית ה'" - כי "בשבעה לחודש" קאי רק על הנאמר בפסוק ח', ולא על "וישרוף גו"י" שבפסוק שלאח"ז, שהי' אח"כ (וראה תענית כט, א: בשבעה נכנסו כו').

ומ"ש בירמ"א (נב, יב) "בעשור לחודש" [והתירוג בתענית שם (הובא ברד"ק (ורלב"ג) מ"ב שם. מהר"י קרא ירמ"י שם) דבט' סמוך לחשיכה הציתו כו' ונשרף (רובו) בעשור - לא נזכר ברש"י. אבל ראה רש"י איכה א, ב] - כי שם קאי גם על "ואת בית המלך . . . בית הגדול" (שם, יג), ששריפת כהנ"ל נגמרה בעשור לחודש.

[והסתירה בין הכתוב דמ"ב שם דנבואה דאן בא ב' לחודש וברמ"י שם שבא בעשור לחודש - שאין רש"י מתרצה - כי מפורש בפשט"מ: במ"ב שם נאמר שבא לירושלים, וברמ"י שם - שבא גו' עמד לפני מלך בבל" (משא"כ להרד"ק ירמ"י שם שהוכרח לטרס הכתוב)].

(הצום של „רביעי לחדשים“¹³); ולפ"ז, התוכן של חודש תמוז קשור עם היפך השמחה – פורעניות, ובפרט שמשבעה עשר בתמוז ואילך מתחילים בין המצרים, ימי אבילות.

לאידך גיסא, בדורנו זה נתגלה עוד יום מיוחד בחודש זה ובתוכן הפכי – חג הגאולה די"ב-י"ג תמוז (בו כ"ק מו"ח אדמו"ר השתחרר לגמרי מהמאסר והגלות), שזוהי לא היתה גאולה פרטית, לו לבדו, אלא כפי שהוא כותב במכתבו הידוע¹⁴: „לא אותי בלבד גאל הקב"ה ביי"ב תמוז, כי אם גם כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה כו", שזה כולל את כל הסוגים בבני". כלומר, זהו חג הגאולה לכל בני ישראל.

וע"פ כהנ"ל מובן, שענין הגאולה הוא תוכן עיקרי וכללי בחודש תמוז כולו.

[ואין להקשות: כיצד יתכן שבמשך כל הדורות עד דורנו זה לא ידעו שהתוכן של תמוז הוא (גם) גאולה, ואדרבה – הי' ידוע (ממה שכתוב בתושב"כ) רק ענין הפורעניות שבו?

– כי, כפי שמצינו בתורה בכלל, שבאופן קבוע מתגלים ומתוספים ענינים חדשים בתורה וביחד עם זה „הכל ניתן למשה מסיני“¹⁵,

והביאור בזה – לכל ענין יש את

(13) ר"ה שם. ספרי ותוספתא שם.

(14) נדפס בסה"מ תרפ"ח ע' קמו ואילך. סה"מ תש"ח ע' 263 ואילך. וזה עתה (תש"ח) עוה"פ בקונטרס בפ"ע.

(15) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1088. ח"ו ע' 207.

ועוד.

הזמן שלו בו הוא צריך להתגלות¹⁶ (ומזמן זה ואילך צריך לקיים אותו – וע"ד ימי הפורים¹⁷ וכיו"ב);

ועד"ז בענינו: דוקא עתה, בדרא דעקבתא דמשיחא – (בסמיכות ממש לביאת גואל אחרון – מלכא משיחא) – זהו הזמן שהי' צריך להתגלות ענין הגאולה (שבתמוז).

ב. כשם שישנם שני קצוות של ימים מיוחדים בחודש תמוז, עד"ז מצינו זאת גם בשמו"ז¹⁷ של החודש גופא – „תמוז“:

א) „תמוז“ הוא שם של ע"ז – כמ"ש בתושב"כ (יחזקאל¹⁸) „הנשים יושבות מבכות את התמוז“ (דמות א' שמחממים אותו וכיו"ז¹⁹) – שזהו הקצה הכי תחתון.

ב) לאידך גיסא, מבואר בחסידות בארוכה, שתוקף החום דתקופת תמוז [שזוהי משמעות תיבת „תמוז“ – „לשון היסק“²⁰] הוא בפנימיותו ענין הכי נעלה. כיון שהשמש הגשמית נשתלשלה – כמו כל עניני העולם שנשתלשלו מענינם הפנימי, כפי שהוא בשרשו הרוחני – מ„שמש הוי"ו“²¹ („שמש ומגן ה' אלקים“²²)

[שלכן²¹ זהו גם משל ודוגמא להעדר

(16) ראה בארוכה לקו"ש ח"ו שם.

(17) להעיר משבועות לט, א. וראה צפע"ב

למג"א ט, כו.

(17*) דשמו אשר יקראו לו כו' הוא כלי לחיות

כו' (שער היחוד והאמונה פ"א).

(18) ח, יד.

(19) פרש"י שם. מפרשי נ"ך שם. מו"נ ח"ג פכ"ט (ועיי"ש ששייך להזמין החודש תמוז).

(20) לשון רש"י שם.

(21) ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 155, וש"נ.

(22) תהלים פד, יב.

הברייתות שנישנו חוץ לבית מדרשו של רבינו הקדוש (הכוללים כל עניני התורה שנתחדשו ע"י תלמיד ותיק במשך כל הדורות), ומקדימים שכולם נישנו ע"י החכמים („כל בניך לימודי הוי"ו“¹⁰¹), „בלשון המשנה“, להורות שמעלתם שיה למעלת המשניות.

וזהו „כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה“ – שע"י עסק התורה לשמה בעוה"ז זוכים להבלי גבול שב„תורה חדשה מאתי תצא“.

ומזה מובן גם בנוגע לעבודת האדם – שגם מי שמרגיש את עצמו בבחינת „ברייתא“, „חוץ“, שהוא בריחוק עדיין ומחוץ למעמד ומצב דימות המשיח שאז יהי עיקר ושלימות הגילוי דפנימיות התורה, הרי, ע"י לימוד התורה „זוכה לדברים הרבה“, שמתעלה מהחוץ ונכנס לפנים, היינו, שנעשה חדר בתורה (כולל – בעניני הגאולה) ומוכן להתגלות ד„תורה חדשה מאתי תצא“.

יג. ויה"ר והוא העיקר – שלא יצטרכו לדבר ולעורר ע"ד המחשבה וההתבוננות בעניני משיח וגאולה, והלימוד בתורה בעניני משיח וגאולה ובנין ביהמ"ק השלישי, כיון שתיכף ומיד ממש רואים בעיני בשר ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“, הנה הגאולה האמיתית והשלימה, והנה ביהמ"ק השלישי.

ובפשטות – שביום הש"ק טו"ב תמוז פרשת בלק (לפני התחלת הקריאה בפרשת פינחס בזמן המנחה) שנת אראנו נפלאות מתקיימת הנבואה שבפרשת השבוע שכבר קראנו: „ותנשא מלכותו“, שלימות מלכות בית דוד עי"ז ד„דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל“, „משיח האחרון שגואל את ישראל [באחרונה]“, גאולה נצחית שאין אחרי' גלות¹⁰⁵.

(101) ישעי' נד, יג.

(102) ישעי' נא, ד. ויקר' פי"ג, ג.

(103) פרש"י שה"ש א, ב.

(104) קה"ר פי"א, ח.

(105) מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

לשנות טבע האדם⁹⁶, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו מחוץ לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה⁹⁷, ומתחיל לחיות בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא".

יא. ויש לקשר זה עם הלימוד דפרקי אבות שבשבת זה, פרק ששי – „שנו חכמים בלשון המשנה, ברוך שבחר בהם ובמשנתם. רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו'" – דלכאורה צריך להבין:

א) הפיסקא „שנו חכמים בלשון המשנה" היא (בפשטות) הקדמה לכל הפרק – „כלומר, ברייתא היא ובלשון המשנה היא שנוי אבל אינה משנה, ומה שנו חכמים, ר"מ אומר וכו', ולפי שעד עכשיו כל הפרקים משנה הוצרך להודיע שמכאן ואילך ברייתא היא⁹⁸. אבל, כיון שפיסקא זו לא באה בפ"ע, אלא ביחד (במשנה אחת⁹⁹) עם דברי ר"מ במעלת העוסק בתורה לשמה, מסתבר לומר שיש קשר ושייכות ביניהם.

96 ראה דרו"ל עה"פ לא"ל גומר עלי (ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ. והובא להלכה בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט סקי"ג (סקכ"ג)).

97 נוסף על השייכות דלימוד התורה (כל עניני התורה) לגאולה, כמארז"ל „אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (אבות פ"ו מ"ב – שלומדים בשבת זה).

98 פ"י הרע"ב על המשנה.

99 ולהעיר שחלוקת המשניות היא בתכלית הדיוק, ועד שנוגעת להלכה בפועל – ראה לקו"ש ח"ז ע' 366. וש"נ.

גם צריך להבין בכל א' מב' הפיסקאות בפ"ע:

ב) בפיקא „שנו חכמים בלשון המשנה": לאחרי שרבינו הקדוש סידר המשניות, ששה סדרי משנה, הכוללים מספר קבוע של מסכתות, פרקים ומשניות, ואילו הברייתות הם חלוקה בפ"ע – מהו התוכן והענין דצירוף הברייתא למשנה במסכת אבות, עד שהברייתא (שאינה משנה) נשנית בלשון המשנה?

ג) ובמאמרו של רבי מאיר: כיון שבהמשך המאמר מונה ריבוי דברים שהעוסק בתורה לשמה זוכה להם, מהו פ"י ההקדמה ש„זוכה לדברים הרבה", ואדרבה, הקדמה זו היא (לכאורה) אריכות הלשון שאינו מתאים ללשון המשנה („שנו חכמים בלשון המשנה"), לשון קצר דוקא?

יב. ויש לומר נקודת הביאור בזה: „ברייתות", ש„נשנו חוץ לבית מדרשו (של רבינו הקדוש) ועל כן נקראו ברייתות, לשון חוץ, כי תרגום מחוץ מברא¹⁰⁰ – עם היות שדרגתם למטה ממשניות, עד שנקראים בשם „חוץ", ה"ה חלק מהתורה, ויש בהם כל העילוי והתוקף דתורה, שכולם (אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש) ניתנו למשה מסיני.

וענין זה מודגש במסכת אבות, שהתחלתה בסדר השתלשלות קבלת התורה, „משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו" עד ל„העמידו תלמידים הרבה" – שבסיומה מצרפים למשניות גם את

100 מד"ש שם.

השינוי למעלה (אני ה' לא שניתתי²³), ועל ביטול העולמות²⁴ – ההיפך הגמור מע"ז].

זריחת השמש בימי הקיץ בפנימיותה היא הזריחה דשמש הוי"ו²⁵, ותוקף החום דתקופת תמוז קשור עם תוקף הגילוי דשם הוי"ו²⁶; כלומר, שבתקופת תמוז מאיר שם הוי"ו (שלמעלה מהטבע) בתוקף יותר מאשר בשאר השנה.

[בזה יובן בפשטות מה שבנ"י קוראים לחדש בתיבה שהיא שם של ע"ז – הרי ישנו האיסור „ושם אלקים אחרים לא תזכירו גו"ו"²⁷?

אמנם „כל עבודת כוכבים הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה"²⁸ ו„תמוז" היא „כתובה בתורה כנ"ל – אבל הרי זהו רק „מותר להזכיר" ולא חיוב –

23 מלאכי ג, ו.

24 תניא פל"ג. שער היחוד והאמונה פ"ג.

25 סדי"ה ביום השמיני עצרת תרל"ב. לקו"ש

ח"א ע' 4.

26 המשך תער"ב פרק קפ.

27 משפטים כג, יג. מכילתא (ופרש"י) שם.

סנהדרין סג, ב.

28 סנהדרין שם. וביראים ס"י עה (ביראים

השלם – ס"י רמה. ובשינוי לשון) „כיון שהתורה הזכירה ודאי נתבטלה".*

אבל להעיר מדעת זקנים בעה"ת בשלח יד, ב.

וצ"ל שמחלק בין הזכרת גרידא, להזכרה לצורך

שנותן בו ממשות (שאו אסור גם אם הזכרה

בתורה) – כמשנ"ת בלקו"ש ח"ב ע' 667 ואילך.

ובפרט שבנדו"ד הוא לא רק הזכרה כ"א קביעת

שם חודש**.

* ושם: אינו אסור להזכיר אלא שם הניתן

לאילול לשם אלקות כו' אבל שם הדיוטות כו'

שלא ניתן השם לשם אלקות ואינו נשמע אלקות

ואדנות מותר.

** וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 167

ואילך.

א"כ מדוע בחרו לכתחילה שם (של ע"ז) שיש צורך בהיתר עליו?

וע"פ הנ"ל הרי מלכתחילה אין קושי: זה שאנו קוראים לחדש „תמוז" זהו מצד הענין הנעלה שבשם זה²⁹ – שאו מאיר תוקף החום ד„שמש הוי"ו";

ולמרות, שישנם כאלה שמשתמשים באותה התיבה כשם של ע"ז – הרי, ע"ד מאמר חז"ל³⁰ (בנוגע לענין דומה) „יאבד עולמו מפני השוטים (בתמי")": האם מאחר ש„שוטים" עשו מ„תמוז" שם ע"ז, זה צריך לבטל את האפשרות לשבח את הקב"ה בענין הנעלה של חודש תמוז (ש„שמש הוי"ו" מאירה אז בתוקף)?!

וגם במקרה זה רואים את החידוש (ע"ד הנ"ל סוף סעיף א'): מה שכתוב בתושב"כ והי' ידוע במשך כל הדורות, הוא הקצה הכי תחתון של „תמוז" – שזהו שם ע"ז; ודוקא פנימיות התורה – כפי שהתגלתה בדורות האחרונים בתורת החסידות – מגלה ומפרסמת לכל, את הקצה הכי עליון בתמוז, תוקף „החום" ד„שמש הוי"ו".

ג. לכאורה הי' אפשר להסביר מה שבאותו חודש ישנם שני הפכים [צום (בגלל גלות וחורבן) וחג (ע"ש הגאולה)], שהיא הנותנת:

תכלית הצום³¹ היא (לא הצער והצום

29 ובפרט ע"פ הידוע דשם כל דבר הוא חיותו (ופנימיותו) – והרי הפנימיות דתמוז הוא התוקף דשמש הוי"ו, כדלקמן סעיף ו'.

30 משנה וברייתא ע"ז נד, ב.

31 ראה תרגום שני שם שסיבת הצום מסובב

שלה הוא ג"כ ד„לא חוי למיקם עקתא". – וצע"ק

ממחז"ל דמגלגלין חובה ליום חייב (תענית

כט, א).

גופא, שח"ו ישראל המצב של צום, אלא) שהצום יתהפך, "לששון ולשמחה ולמועדים (טובים)"³⁶ - וזה מובן במכל שכן מסיבת הצום, גלות, שתכליתה היא לא הגלות גופא, ח"ו, אלא היציאה מהגלות והכניסה לגאולה;

וכדי להזכיר ליהודי אודות ענין זה - מעוררים ומביאים אותו לפעול כל התלוי בו כדי לשים קץ לגלות (ע"י ביטול סבת הגלות - "מפני חטאינו גלינו מארצנו וכו'"³²) -

לכן קבע הקב"ה בחודש תמוז (זמן של פורעניות) יום של גאולה. וע"ד שגם בחודש אב ישנו היו"ט דחמשה עשר באב³³ (ושבת נחמו) המזכיר אודות הנחמה³⁴ שתבוא על האבלות דתשעה באב (ועל הגבורות ודינים של חודש אב ככלל).

אבל הסבר זה אינו מספיק - כי:

א) זה ה' מתאים באם היום שתוכנו גאולה ה' מגיע לאחר היום והזמן שמדגיש את הגלות (ע"ד חודש אב, שחמשה עשר בו (ושבת נחמו) בא לאחר תשעה באב);

אבל מאחר ש"ב-י"ג תמוז הם לפני שבעה עשר בתמוז³⁵ (ובין המצרים), מזה משמע, שענין הגאולה שבתמוז הוא (לא בחי' הגאולה הבאה (לאח"ז) כתוצאה ותכלית מהגלות, אלא בדיוק להיפך) גאולה שהיא כהקדמה לגלות.

(32) נוסח התפלה - מוסף דיו"ט.

(33) משנה סוף תענית.

(34) ראה (בנוגע לט"ו באב) רשימות הצ"צ לאיכה (אוה"ת לנ"ך ח"ב ע' אצו). ד"ה נחמו עז"ר. ועוד.

(35) והתחלת הגאולה - כבר היתה בג' תמוז, כדלקמן בפנים.

ב) כאשר שני ענינים אלה - גלות וגאולה - באים ביחד במשך זמן אחד (בחודש אחד), הרי מובן, שבעיקר צריך להיות נרגש הענין שהוא עיקר התכלית והמכוון - הגאולה;

אפילו אם נאמר שצריך להיות נרגש ענין הגלות, כיון שע"ז מתוסף בעניני הגאולה - דוקא בגלל ש"לקתה ככפליים" מגיעה לאחר מכן הנחמה ככפליים³⁶ - אבל זהו טפל לגאולה, זוהי סיבה לעילוי של הגאולה (שיהי' אח"כ).

[וי"ל שלכן מנהג ישראל להוסיף³⁷ לשם של חודש אב - כפי שהוא מובא בתרגום³⁸ ובמשנה³⁸ - את התיבה "מנחם" - מנחם אב - להדגיש מיד בשמו שעיקר ענינו של החודש הוא (לא גבורות ודינים, אלא) הניחום על הענינים של אב³⁹].

ובמילא צריך ביאור: אם נאמר שבתמוז ישנו גם (העיקר -) התוכן של גאולה - כיצד יתכן, שבמשך כ"כ הרבה דורות ידעו רק אודות הטפל (הצום), והעיקר שבו לא ה' ידוע?

ד. מכל זה מובן, שתוכן חודש תמוז הוא אכן ענין ה"צום" שבו, אלא

(36) ראה יל"ש ישע"י רמז תמה. וראה אוה"ת לנ"ך שם. ד"ה נחמו שם רפ"ח.

(37) ועד ש"א שבכתובות וכו' כותבים מנחם במקום אב (גט פשוט סק"ו סק"ה) וראה אנציקלופדיא תלמודית מע' אב הדעות בזה. וש"נ.

(38) תרגום שני למג"א שם. תיב"ע שלה יג, כה.

(38*) תענית פ"ה, מ"ה"ו. ועוד.

(39) וגם שם, "אב" עצמו מורה על הרחמים - יל"ש שם עה"פ (נא, יב) אנכי אנכי. וראה ד"ה נחמו שם פ"י. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1080 ואילך.

"לחיות עם הזמן" דימות המשיח, ע"ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחדור גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש"הנה זה (המלך המשיח) בא".

י. ויש להוסיף בביאור הצורך והמעלה דלימוד התורה בעניני משיח וגאולה ובנין ביהמ"ק השלישי ככניסה להתחלת ימות המשיח - ובהקדמה:

אף שאמרו חז"ל⁴⁰ שמשיח בא "בהיסח הדעת", אין זה בסתירה ח"ו למחשבה והתבוננות באופן של "דעת" ("שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד ויתקע מחשבתו בחוזק"⁴¹) בעניני משיח וגאולה [ולכל לראש המחשבה וההתבוננות לידע ולהכיר שעומדים כבר בהכניסה לימות המשיח, "הנה זה בא", כיון שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, וסיימו כל עניני העבודה בשלימות, ככל פרטי הדברים האמורים לעיל (ס"ז-ח)] - כי, "היסח הדעת" פירושו "למעלה מן הדעת"⁴², היינו, שלאחרי שענין זה חודר בדעתו (ע"י המחשבה וההתבוננות כו'), ה"ז נעשה אצלו באופן שב(היסח ו)למעלה מן הדעת.

ובנוגע לפועל - למרות ה"שטורעם" שבדבר בתקופה האחרונה בשנה זו, תהא שנת נפלאות אראנו,

(93) סנהדרין צו, א.

(94) תניא ספ"ג.

(95) תניא אגה"ק (קה, ב).

לאחרי ראיית הנפלאות המעידות שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", רואים שישנו קושי ("עס קומט אָן שווער") להתדיר ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו "לחיות" בעניני משיח וגאולה.

ומהטעמים לזה (נוסף על הגלות הפנימי כו') - כיון שחסר עדיין בהענין ד"אראנו נפלאות" כהלשון והסדר שבכתוב ("כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות");

הדיוק ד"אראנו נפלאות" הוא בשתיים: (א) "אראנו", דקאי על הקב"ה, היינו, שהקב"ה מראה בעצמו, ולא ע"י נביא וכיו"ב, (ב) ההתחלה היא באופן ד"אראנו", היינו, שהתרחשות ה"נפלאות" היא באופן שמלכתחילה מראה אותם הקב"ה (ולא באופן שתחילה מתרחשים "נפלאות", ואח"כ מראים אותם).

משא"כ כשהסדר הוא באופן ד"נפלאות אראנו" (כסימנה של השנה, תשנ"א, תהא שנת נפלאות אראנו), שמתרחשים מאורעות שהם בגדר של "נפלאות", ואח"כ צריכים להתחיל להסביר ולבאר ולעורר ע"ד ראיית הנפלאות, להתבונן ולראות בהם סימני הגאולה, ועוד ועיקר, שעדיין לא ה' ה"אראנו" ע"י הקב"ה בעצמו (שהקב"ה בעצמו מראה לכאור"א מישראל הנפלאות והגאולה, שאו אין צורך בהסברים וביאורים להתדיר ההכרה וההרגשה ש"הנה זה בא") - קשה לפעול שיחדור בהכרה והרגש דהאדם.

והעצה לזה - ע"י לימוד התורה בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם)

הגולה, ואח"כ אני הולך ואומר להם, א"ל הקב"ה ליחזקאל ובשביל שבני נתונים בגולה היא בנין ביתי בטל. . גדול קרייתת בתורה כבנינה, לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה, ובשכר קרייתת שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית".

[וצריך עיון בנוגע להתחלת הלימוד בעניני בית הבחירה ב"ז בתמוז שחל בשבת – האם השבת דוחה את כללות הזמן דבין המצרים, והתחלת בין המצרים בקביעות כזו היא ביום ראשון, או שהשבת דוחה רק את הצום, והענינים הבלתי-רצויים דבין המצרים].⁸⁷

וע"פ האמור לעיל שבשנה זו במיוחד (נוסף על ההדגשה המיוחדת שבכללות דורנו זה) מודגש רק ה"טוב" ד"ז תמוז וד"בין המצרים", כיון שעומדים על סף הגאולה שבאה תיכף ומיד ממש, מובן, שלימוד הלכות בית הבחירה בשנה זו צריך להיות באופן אחר לגמרי:

לכל לראש – שהלימוד הוא לא מצד התגברות רגש האבילות וההשתדלות לתקן החסרון דחורבן ביהמ"ק, אלא (גם לולי החורבן) מצד הכוסף

(87) ועד"ז בנוגע לתשעה באב שחל בשבת (אלא שאין זה נוגע למעשה בפועל בשנה זו, כיון שבודאי יבוא משיח צדקנו תיכף ומיד, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, כי אם בנוגע לאופן ההנהגה בשנים שלפנ"ז) – האם רק הצום נדחה לעשירי באב, או שגם כללות הזמן דבין המצרים נדחה ונמשך גם בעשירי באב, ובמילא, צריך ללמוד הלכות בית הבחירה גם בעשירי באב (באופן המתור, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום).

שבוה גופא ישנם שני אופנים, כיצד להבין את ענין הצום:

(א) כפי שהוא בחיצוניות – שאז הוא נראה כענין של פורענות.

(ב) פנימיות הצום – הצום כפי שהוא יהי' לעת"ל, שאז יהי' ונגלה כבוד הוי"ש³⁹ – יום של ששון ושמחה ומועד טוב. כלומר, ההכרה, שא"ז רק פורעניות בשביל הגאולה, אלא שהצום גופא בפנימיותו הוא ענין של "ששון ושמחה"; כיון⁴⁰ שגם הפורעניות גופא בפנימיות הם ביטוי של אהבת הקב"ה לבני ישראל⁴¹, שלכן זהו "כמשל מלך

^{39*} ישעי' מ, ה.

(40) בכל הבא לקמן – ראה בארוכה אה"ת מסעי ס"ע א'שפד ואילך. וראה גם תורת חיים בראשית מ, סע"ג ואילך. רשימות הצ"צ לאיכה שם (ע' אימה). ועוד. וראה לקו"ש ח"ב ע' 360 ואילך.

ולעיר ג"כ מרשימות הצ"צ לאיכה שמפרש כו"כ פסוקי איכה למעלותא, עיי"ש בארוכה. (41) ונתגלה גם בעת החורבן גופא, וכמחז"ל (מדרש תהלים מזמור עט. איכ"ר פ"ד, יד) דשפך הקב"ה חמתו על עצים ועל אבנים כו'. וראה לקו"ש ח"ב שם.

ואולי י"ל, שלפי שיטת הירושלמי שנבקעה העיר ב"ז תמוז (כנ"ל הערה 9) – מה שנאמר בכתוב, "בתשעה לחודש" (וכקושיית מפרשי הירושלמי שם. וראה חת"ס לירוש' שם. יפה עינים לר"ה ית, ב) הוא מפני שהגזירה היתה על ט' תמוז, אלא שהקב"ה האריך אף (מפני תוקף חסדו) עד י"ז תמוז שלא תבקע העיר אולי יחזרו בתשובה. ועי"ד שעיקב גבריאל הגחלים (ויק"ר פכ"ו, ח. מדרש משלי א, כד. ועוד). וראה יומא עז, א. ואכ"מ.

וע"פ משנת"ל (הערה 10) דעת רש"י, דבט' תמוז נכבשה חומה החיצונה ומ"מ לא כבשו חומה הפנימית ונכנסו לעיר עד י"ז תמוז – נמצא, שעכבם הוי"ש באמצע החומות ח' יום אולי יחזרו בתשובה!

גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו" כמו"כ "רחץ ה' את צואת בנות ציון"⁴²;

[וי"ל שזה מרומז גם בסדר הקביעות (א"ת ב"ש וכו'), שזה הרי מובא מגדולי ופוסקי ישראל⁴³, שתשעה באב (ועד"ז) שבעה עשר בתמוז – שהוא התחלת החורבן (תשעה באב) חל תמיד באותו יום בשבוע שבו חל יום ראשון דפסח – היינו, שזהו רמז ששניהם בפנימיות הם ענין אחד, ביטוי לחסדו ית']

ואדרבה: בדין מלובשת פנימיות האהבה, היא מתגלה יותר בענין של היפך (בגבורות כו'); על דרך אב המעניש את בנו כיון שהוא עשה דבר שאסור לו לעשות – שאז הרי תקיפותו של האב היא תוצאה מתוקף האהבה שלו (שלכן הנהגתו הבלתי רצויה של הבן נוגעת לו כ"כ עד שהוא עושה פעולה היפך טבעו), פנימיות האהבה באה לידי ביטוי בתנועה הפכית של תקיפות.

בזה מבארת תורת ההסידות, את זה שלעתיד לבא תשעה באב יהי' יו"ט (ואדרבה – יו"ט עוד יותר גדול מהימים טובים האחרים)⁴⁴

– דלכאורה: אמנם לאחר שיבנה ביהמ"ק השלישי כבר לא יהי' מקום לאבלות בתשעה באב על ביהמ"ק שחרב, אבל מדוע שזה עוד יהי' יו"ט – "הלא אין כאן אלא היציאה מן היגון

(42) ישעי' ד, ד. אגה"ק סכ"ב.

(43) טושו"ע או"ח סת"כ ס"ג.

(44) שהרי מלובש בו פנימיות האהבה, וראה פסיקתא רבתי פ"י על נהרות בכל כסופו: אין שמחה בא אלא בתשעה באב כו'.

ויהי א"כ כאילו לא נחרב שלא יהי ט"ב יום מר"45? והביאור -

כיון שהתוכן הפנימי של תשעה באב עתה הוא פנימיות האהבה שלמעלה; אלא שכל זמן שעדיין מושלת בגלוי בחי' הגבורה וה"רוגז" שלמעלה (בזמן הגלות) ופנימיות האהבה היא בהעלם, יש ליום תשעה באב את התוכן של צום (עם כל הדינים של צום);

אבל, "לאחר שעשה הדין וכלה ה"רוגז"46 - שזה יהי לעת"ל - ישאר רק - ובגלוי פנימיות האהבה שישנה בשייכות ליום זה, ובדרך ממילא הוא יהפך ליום של ששון ושמחה כו'.

ה. וי"ל שזהו הטעם שבמשך כל הדורות הכירו (באופן גלוי) רק את ענין הצום שבתמוז - כי, כנ"ל, תוקף ופנימיות האהבה (והגאולה) של תמוז היא בהתלבשות - דוקא בענינים של גבורות;

אלא שבדרא דעקבתא דמשיחא, כאשר מתחילה כבר ה"טעימה" ו"התנוצצות" הגאולה העתידה47, הגיע הזמן "לטעום" גם מענין זה - שאפשר לחוש כיצד פנימיות הצום (ובין המצרים בכלל)48 הוא ענין הכי נעלה;

(45) ל' אוה"ת מסעי שם ע' א'שפה בתחילתו.

(46) ל' אוה"ת שם ע' א'שפו.

(47) ראה לקו"ש ח"א ע' 59, ועוד.

(48) עדמשנת' (לקו"ש שם ע' 283 ואילך)

שע"י פנימיות התורה מאיר גם עתה הפנימיות שביסורים כו', "כצאת השמש בגבורתו" (ומשו"ו דוקא פנימיות התורה מפרש עניני התוכחה - כברכות (בלקו"ת בחוקותי מה, א ואילך. אוה"ת תבא ע' תתצב ואילך). וראה לעיל הערה (40). ועיי"ש שזהו ענין נעלה יותר מג' האופנים המבוארים בתניא (פכ"ו. אגה"ק ס"יא. אגה"ק

לכן עשה הקב"ה - כהכנה והקדמה לבין המצרים - את הנס די"ב-י"ג תמוז,

ובפרט שבגאולה באים לידי ביטוי שני הקצוות הנ"ל (בנוגע לגלות בכלל) - כפי שבתחילה מוכרח להיות ענין של גבורות (כיון ש"יתרון האור" הוא "מן החושך"49 דוקא), אבל "לאחר שעשה הדין" רואים כיצד החושך והגבורה בפנימיותם היו (בשביל, ויתירה מזו - בהם גופא ישנו) תוקף החסד ויתרון האור;

מצד אחד עבר הרבי את היסורים והעינויים דהמאסר באופן הכי קשה, עד שהי' עליו פס"ד דהיפך החיים ר"ל;

אבל לאידך גיסא, ראו בגאולת י"ב תמוז (לא רק את השחרור של הרבי, אלא) כיצד כל מהלך הדברים של המאסר בפנימיותו הי' - לא ח"ו ענין של "הגבלה", אלא להיפך - תוקף החסד50, סלילת הדרך להרחבת העבודה דהרבצת התורה כו' באופן אחר ונעלה לגמרי, עד שהגיעה בכל קצוי תבל,

[ובלשון רז"ל51 (שהרבי (מהורש"ב) נ"ע52 השתמש בנוגע למאסרו של

סכ"ב) כי ע"י פנימיות התורה רואים גם עתה מלכתחילה הפנימיות שבוה.

(49) לשון הכתוב - קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים-חב"ד ע' אור - ביחס לחשך סעיף ה' ע' תקפא"ב, ושו"נ. וראה שם סעיף ט' ע' תקצו ואילך) ושו"נ.

(50) ומטעם זה י"ל שגם הימים שבין ט"ו סיון (יום בו נאסר כ"ק מו"ח אדמו"ר) וי"ב תמוז ימי סגולה הם, כמשנת' כמ"פ (לקו"ש ח"ד ע' 1321. ועוד).

(51) ראה מנחות נג, סע"ב. שמו"ר ר"פ תצוה. (52) ס' השיחות תורת שלום ע' 26 (ושם: והגם שקשה לאמר אבל האמת הוא כן).

התשובה (כהמשך המאמר "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") הי' כבר בשלימות, כולל גם השלימות ד"משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא"79, מצד ניצוץ משיח שבכאו"א מישראל80

- הרי כיון שנמצאים בסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה, נרגש ומודגש ביותר וביותר ה"טוב" די"ו תמוז וד"בין המצרים", שע"י באים להעילוי והשלימות דגאולה האמיתית והשלימה81.

ה. וחיודש נוסף בדורנו זה גופא - בשנה זו:

נוסף לכך שנמצאים בסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה, הרי, שנה זו היא "תהא) שנת נפלאות אראנו" (כהר"ת דמנין השנה שנתפשת בתפוצות ישראל), השנה שבה יקויים היעוד "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", וכבר ראו בפועל "נפלאות" המעידים שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", ועד ל"שעה שמלך המשיח בא. . והוא משמיע להם לישראל ענוים הגיע זמן גאולתם" (כדברי הילקוט

(79) ראה חז"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

(80) שהרי הפסוק "דרך כוכב מיעקב" (שבפרשתנו (כד, יז) שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ד), קאי גם על כאו"א מישראל, שנקרא בשם "כוכב" (ירושלמי מע"ש ספ"ד), והתיווך בוה - ע"פ הידוע (מאור עינים פינתס כה, יב) שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח.

(81) ויש לומר, שענין זה מודגש במיוחד בשנים האחרונות שבטלה "גזירת המלכות" שהיתה במדינה היא בנוגע להפצת היהדות והמעיינות חוצה, ע"ד ובדוגמת דברי הגמרא "אין גזירת המלכות. . רצו אין מתענין", כנ"ל בפנים.

ט. ומזה מובן שבימי בין המצרים דשנה זו צריך להיות "שטורעם" מיוחד ביתר שאת וביתר עוז בכל הקשור ללימוד עניני גאולה ומשיח ובנין ביהמ"ק השלישי:

ידוע ומפורסם בתפוצות ישראל מכו"כ שנים ע"ד המנהג שבימי בין המצרים מוסיפים בלימוד התורה בעניני בית הבחירה84, על יסוד דברי המדרש85 "בא וראה כשהקב"ה מראה ליתזקאל את צורת הבית מה הוא אומר, הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית86, אמר יתזקאל לפני הקב"ה, רבש"ע, עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית. . וכי יכולין הן לעשות, הניח להם עד שיעלו מן

(82) ישעי' רמז תצט.

(83) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

(84) ראה לקו"ש ח"ח ע' 420. ועוד.

(85) תנחומא צו יד.

(86) יתזקאל מג, יו"ד.

והולך הרגש ההכנה לגאולה, ה"טוב" שבי"ז תמוז ובג' השבועות.

ובלשון הגמרא בביאור הטעם ש"קרי להו צום וקרי להו ששון ושמחה", בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה, יש גזרת המלכות צום, אין גזירת המלכות ואין שלום רצו מתענין רצו אין מתענין, היינו, שכאשר נחלש תוקף הגלות, "אין גזרת המלכות", נחלש תוקף ה"צום" (כ"א, רצו אין מתענין), ומתקרבים יותר לזמן ש"יהיו לששון ולשמחה".

וענין זה מודגש במיוחד בהחידוש שבדרנו זה:⁷³

במשך כל הדורות שלפנ"ז (מאז המאורעות הבלתי-רצויים די"ז תמוז שמהם נשתלשלו גם המאורעות דתשעה באב) ה' חודש תמוז קשור עם ענינים דהיפך השמחה, חורבן וגלות, ואילו בדורנו זה נתגלה בחודש תמוז ענין של (שמחה וגאולה – גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ב"י-י"ג תמוז) (שעלייתם ושלמותם באופן ד"ויכולו"⁷⁴ נעשית ביום השבת י"ז תמוז), וכדברי בעל השמחה והגאולה במכתבו הידוע⁷⁵ ש"לא אותי בלבד גאל הקב"ה ב"י"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה", גאולה דכל בני, הקשורה גם עם הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו

73 בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 308 ואילך.

74 בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. אה"ת עה"פ.

75 אגרות יקודש שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.

אדמו"ר הזקן) – הזית הזה כשכותשין אותו (דוקא) הוא מוציא שמנו – הכתישה היא שלב בסדר של "מוציא שמנו"⁵³.

ויתירה מזו: הגאולה די"ב תמוז היפכה גם את ימי המאסר (והגלות) גופא (שלפני י"ב תמוז) ליום ששון ושמחה – ולא רק כהכנה והתחלה לעילוי שלאח"כ דגאולת י"ב תמוז, אלא הוא גופא הוא יום של גאולה (ע"ד שהצום גופא מתהפך לששון ולשמחה):

ג' תמוז, בו הרבי השתחרר ממאסרו ונשלח לשלוש שנות גלות, ה' נראה אז (באותה שנה) כעוד שלב במאסר – שילוח לגלות, שבפרטים מסוימים זה קשה כמו מיתה (כפי שמסביר החינוך)⁵⁴,

עד, שאז לא ידעו האם זו הקלה כו', או עוד דרך להפטר מהלחץ מחוץ לארץ לשחרר את הרבי, ולאחר מכן שוב לחפש עלילה כו' ר"ל;

הגאולה די"ב תמוז גילתה, שבאמת יום ג' תמוז ה' (לא התחלת הגלות, אלא) השלב הראשון בגאולה⁵⁵ – זהו יום ישועה והצלה; ויתירה מזו: הישועה והצלה (חסדים) של יום זה (בו הרבי השתחרר מהמאסר), ה', בפרטים

53 וראה לקו"ש ח"ג ע' 242 – די"ל שימי המאסר (כ"ט יום ומקצת יום למ"ד) היו, יום לשנה" לשנות (מוציא שמנו – נשיאותו, עיי"ש. 54 מצוה תי.

55 ולהעיר שג' תמוז חל לעולם ביום בשבוע שחל א' דפסח (התחלת גאולת מצרים). ו"ל, דזה שג' תמוז חל ביום בשבוע שחל י"ז תמוז, הוא לתורות שגאולה זו מגלה הפנימיות של הצום (ע"ד הנ"ל בפנים סוף ד' – לענין פסח ותשעה באב).

"כיון דשם גאולה עלה"⁷⁶, ובפרט שע"ז התחיל שלימות הענין דיפצו מעינותיך חוצה גם בחצי כדור התחתון, ובאופן שממנו מתפשטים המעיינות בכל קצוי תבל, שזוהי ההכנה הכי אחרונה לביאת משיח צדקנו".

וההסברה בזה – שכיון שע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות דרא דעקבתא דמשיחא, דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות (ובמילא) דור הראשון של הגאולה, לכן, גם בכוא הזמן שאירע החורבן והגלות (החל מ"ז תמוז) מודגש בעיקר (לא תיקון הענין הבלתי-רצוי שבוה, אלא) ה"טוב" שבדבר, שזוהי ההכנה לגאולה האמיתית והשלימה.

ובכל זה ניתוסף עוד יותר ע"י שלימות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בחצי כדור התחתון (כתוצאה מהגאולה די"ב-י"ג תמוז) במשך יובל שנים, אשר, אם בהתחלת תקופה זו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", והעיד שכבר סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק "לצחצח הכפתורים", ויתירה מזה, שכבר סיימו גם "צחצוח הכפתורים", וצריכים רק לעמוד הכן (עמדו הכן כולכם) לקבל פני משיח צדקנו, הרי בסיומה של תקופה זו, בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה, ובלשון חז"ל⁷⁸ "כלו כל הקיצין" וגם ענין

76 פרש"י מגילה יז, ב.

77 אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

78 סנהדרין צז, ב.

מסויימים, חידוש גדול יותר מאשר י"ב תמוז (שה" רק גאולה מגלות)⁵⁶.

ו. בזה גם יתבאר בתוספת הענין דשני הקצוות שבשם "תמוז":

במשך הדורות, בהם נרגש תוכנו של תמוז רק כפי שהוא בחיצוניות (הצום ופורעניות שבו), ידעו בפרסום על תמוז רק כשם ע"ז – כלומר, שזהו זמן של העלם והסתר על אלקות, עד תכלית ההעלם והסתר (שם ע"ז):

אבל כאשר נעשה קרוב יותר לזמן הגאולה, הנה פנימיות התורה – שמגלה את הפנימיות שבכל דבר – גילתה ופירסמה את הפנימיות של "תמוז"⁵⁷, שדוקא בחושך זה ישנו (הכח על) "יתרון האור" – תוקף החום ד"שמש הוי".

ולאחר שהענין התגלה בתורה – הוא ירד אח"כ לעולם, בנס די"ב תמוז, שבו ראו בעיני בשר את תוקף הגילוי ד"שמש הוי" שלמעלה מהטבע, ששבר את ההעלם וחושך הנמוך ביותר, את המנגד העמוק והגרוע ביותר על תומ"צ, עד שהם גופא הסכימו לשחרור הרבי – בידעם, שזה גופא יעודד את העוסקים בהרבצת התורה כו' במדינה ההיא; כלומר, שאותם אלו שאסרו את הרבי בגלל עבודתו בהרבצת התורה כו', הם גופא "הסכימו" לתוספת בעבודה זו גופא במדינה ההיא

ז. אחת מההוראות הפשוטות ביותר שיש ללמוד מענין הנ"ל:

כאשר מתקרבים ימי בין המצרים

56 ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1315. ועוד.

57 ראה לעיל הערה 48.

ויהודי מתחיל להתבונן כמה גדול החושך דומן הגלות בכלל ודהומן דעקבתא דמשיחא בפרט, הרי הוא יכול, ר"ל, ליפול למצב של יאוש, בלא לדעת כיצד הוא יכול להתגבר על כל הקשיים.

הוא יודע אמנם שע"י (ומהיגיעה והיסורים בזמן הגלות יבוא א"ח"כ עילוי בזמן הגאולה; אבל הרי עתה הוא נמצא בכזו גלות מרה וחשוכה - כיצד הוא יכול עתה להתגבר על כל הקשיים?

ועל זה היא ההוראה, המלמדת ומעודדת, שאדרבה: דוקא בדור זה, דרא דעקבתא דמשיחא, יש לנו את הגילוי דפנימיות התורה שגילתה ופירסמה את התוכן הפנימי של ימים אלו - שבהם ישנו תוקף האהבה של הקב"ה לישראל; וכהקדמה לימים אלו יש את חג הגאולה ד"ב-י"ג תמוז, המורה כיצד יכולים בזמן הגלות הזה גופא⁵⁸ להביא עילוי פנימי זה בגילוי (באופן שמתבטל ההעלם והסתר גם בחיצוניות);

וזה מעודד ומחזק את היהודי לעסוק בלהט בימים אלו בתוכן הפנימי של הגלות, ועל אחת כו"כ שהוא לא יושפע ממצב הגלות המר והירוד -

(58) ובה יש עילוי גם על היפוך הצומות לעתיד (לאחרי שיתבטל הגלות).

[הוא צריך לשמור את כל דיני האבלות וכו' של בין המצרים, כפי הנדרש ע"פ שו"ע, בכל הפרטים, אבל הוא מוצא עצות ע"פ התורה לעסוק בעניני שמחה גם בימים אלו - לדוגמא: ע"י עשיית סיום מסכת שע"י נעשה, יומא טבא לרבנן⁵⁹ גם בימים אלו (עד שאפשר לאכול סעודה של בשר כאשר עושים סיום מסכת בתשעת הימים⁶⁰); או בכלל לעסוק בחיות יותר בלימוד התורה שהיא משמחי לב⁶¹, ובפרט בלימוד הל' בית הבחירה וכו' (אודות בנין ביהמ"ק וכיו"ב), שע"י הלימוד בתורה בעניני "צורת הבית" הנה, "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית"⁶²]

שהנהגה זו מביאה לידי גילוי⁶³ את הפנימיות דבין המצרים - כפי שהם יהיו לעתיד לבא - שיהפכו ימים אלו "לששון ולשמחה ולמועדים טובים".

(59) שבת קיח, סע"ב ואילך. רמ"א יו"ד סרמ"ו סכ"ו. וראה באר היטב שם.

(60) ראה רמ"א או"ח סתקנ"א ס"י. ובמג"א שם (סקל"ג): דגם לגמר מצוה עושין סעודה.

(61) שו"ע או"ח בהל' ת"ב (ר"ס תקנד).

(62) תנחומא צו יד. וראה בארוכה לקו"ש ח"י"ח ע' 412 (לקמן ע' 347) ואילך.

(63) וי"ל שע"י מגלה זה ש"יכול לתקן שלא ע"י יסורים. . כי הוא כל יכול" (אוה"ת מסעי ע' א'שצא בתחילתו).

מודגשת בעיקר הגאולה מן הגלות, ואילו בפרשת בלעם מודגשת מעלת ושלימות הגאולה כשלעצמה⁶², מלכות דוד (משיח הראשון), ושלימותה במלכות משיח האחרון שעומד מבניו (גם ללא גלות), שהרי בנבואת בלעם לא נזכר ע"ד מעמד ומצב של גלות, אלא אדרבה, מעמד ומצב של חירות ועד לשלטון על כל העמים - "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב"⁶³, "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף גו"⁶⁴, "וירם מאגג מלכו ותנשא מלכותו"⁶⁵, ועד ל"אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל וגו'", "ש"נבא בשני המשיחים" - שהולך ומוסיף במעלתם ושבתם של ישראל בעילוי אחר עילוי.

ועפ"ז יש לבאר ולהמתיק הטעם להדגשת היציאה ממצרים ("א-ל מוציאם ממצרים"⁶⁶, "א-ל מוציא ממצרים"⁶⁷) בפרשת ש"נבא בשני המשיחים" - ע"ד מ"ש⁶⁸, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁶⁹ -

(62) ועפ"ז יש לבאר הטעם שהרמב"ם מקדים הפסוק "ושב ה' אלקיך את שבותך גו" שבתורה נצבים להפסוק שבפרשת בלעם שלפניו - להדגיש סדר הגאולה מן הקל אל הכבד: לכל לראש - גאולה מן הגלות, ולאח"ז - מעלת ושלימות הגאולה כשלעצמה.

(63) כג, ט.

(64) שם, כד.

(65) כד, ז.

(66) כג, כב.

(67) כד, ח.

(68) מיכה ז, טו.

(69) ראה בעה"ט פרשתנו כד, ח: "אמר זה ב"פ לומר כשם שהוציאם ממצרים כן יוציאם לע"ל".

שבוה מודגש שהגאולה ע"י מלך המשיח היא לא רק בגלל ההכרח להוציא את בני מכל הגליות, שנתוספו לאחרי היציאה ממצרים, אלא גם ובעיקר בתור הוספה ושלימות נעלית יותר מהיציאה ממצרים עד לאופן של "נפלאות" (גם אילו לא היו הגליות שלאח"ז).

וע"ד מ"ש (בהמשך הפרשיות דבין המצרים), "אלה מסעי (לשון רבים) בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"⁷⁰ - שהיציאה מארץ מצרים היא לא רק יציאה ונסיעה ראשונה שנסעו מרעמסס לסוכות, אלא גם כל פרטי המסעות במדבר העמים, עד לירדן ירחו, שרומז על הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקו, "דמורח (ירחו) ודאין"⁷¹, הם חלק מיציאת מצרים בתכלית השלימות⁷² - שבוה מודגשת מעלת ושלימות הגאולה כשלעצמה (גם לולי הצורך בתיקון החורבן והגלות).

זו ובהנה"ל נוסף עילוי מיוחד (גם לגבי שאר השנים שבהם חל י"ז תמוז בשבת פרשת בלק) בדורנו זה:

ובהקדמה - שכשם שנתבאר לעיל שבשנים שבהם חל י"ז תמוז ביום השבת מודגש בעיקר ה"טוב" שבי"ז תמוז ובג' השבועות, שלא נרגש החורבן והגלות אלא ההכנה לגאולה, מצד הדגשת ענין הגאולה ביום השבת, כן הוא גם בכללות הדורות, שכלל השולכים ומתקרבים יותר לגאולה האמיתית והשלימה, פוחת והולך הרגש החורבן והגלות שבימים אלה, ומוסיף

(70) ר"פ מסעי.

(71) סנהדרין צג, ב.

(72) ראה לקו"ת ר"פ מסעי. ובכ"מ.

בלק ב

חזרת הנבואה לפני ביאת המשיח

א. בפרשתנו נאמר, הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, שקאי על זמן הגאולה דלעתיד. לפני פסוק זה נאמר, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל. כלומר, שלפני הגאולה דלעתיד - תחזור הנבואה בישראל. איתא בירושלמי עה"פ כעת יאמר ליעקב וגו', שבלעם אמרו בחצי ימיו של עולם.

הרמב"ם באחת מאגרותיו - אגרת תימן - כותב, שבלעם אמר זאת בשנת ב' אלפים תפ"ח, והכוונה בכעת היא, שכאשר יעברו שוב אותו מספר שנים, כלומר בשנת ד' אלפים תתקע"ו, תחזור הנבואה בישראל. באותו זמן ובסמיכות אליו - ד' אלפים תתקע"ו - היו: ר' שמואל

משיחת ש"פ בלק, תש"ט. נדפס בלקו"ש ח"ב ע' 588. תרגום מאידית. (1) שבת ספ"ו.

(2) כן הוא בשלשלת הקבלה (אף שאינו מתאים לחשבונו שם) ובקובץ תשובות הרמב"ם (ליפסיה, תרי"ט). אבל בסדר הדורות מגי' - בשה"ק - שצ"ל תתקע"ב. וכן הוא גם בפ"י של ר' יהודה אלברצלוני על ספר יצירה וקה"ע בירושלמי שם - תתקע"ב. וי"א אשר בכתב יד אגרת זו נמצא תתק"ע. וצ"ע הגהת הסה"ד, וכן, בכלל, דעת המסופקים בגירסא הנכונה באגרת הרמב"ם, בה בשעה דמוכחי קראי דנבואת בלעם היתה בשנת הארבעים (ולא לח"ה) - ליציאת מצרים, ז.א. בשנת ב' אלפים תפ"ח, ועל פי זה "כעת" - הוא ד' אלפים תתקע"ו. ובמקום הכתוב אחרת עכצ"ל שהוא טעות המעתיק.

ב. דורות לאחר מכן, כאשר נעשה קרוב יותר למשיח, הי' שוב הענין של תחזור הנבואה בישראל, ע"י התגלות מורנו הבעש"ט ותלמידיו עד אדמו"ר הזקן ששליו נאמרה הלשון הנ"ל

(3) ידוע מהרוקח ור"י חסיד וסייעתם שהיו אנשי מופת מאד (כ"ק אדמו"ר הצ"צ מצות עדות (בס' החקירה) ספ"ח).

(4) "הבעש"ט ז"ל אשר כמוהו לא הי' מימות הראשונים פלאי פלאות נסים היוצאים מהטבע היו נראים על ידו כאשר שמעתי מאאזמו"ר נ"ע שהוא ותלמידו ה"מ נ"ע היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין ראי' והיו אומרים מה שהיו רואים כאשר הי' נראה בעליל לתלמידיהם, והיינו ע"י שהי' גלוי לפניהם אור שנברא ביום ראשון

בשבת) - י"ל שעיקר ההדגשה היא על ה"טוב" די"ז תמוז וד"בין המצרים" שה"מיצר" הוא הכנה והקדמה (ובמילא ה"ה גם בכלל) לה"מרחב" האמיתי והשלם דגאולה האמיתית והשלימה, שלכן, התחלתם וסיומם ביום השבת שענינו גאולה.

ובסגון אחר קצת: בשבתות שבאמצע ג' השבועות (ברוב השנים) מודגש בעיקר שלילת הענין הבלתי רצוי ד"בין המצרים" - תיקון החורבן והגלות; ואילו בשבתות שבהתחלת וסיום ג' השבועות (כבקביעות שנה זו) מודגש בעיקר הענין הטוב ד"בין המצרים" - שלא נרגש החורבן והגלות, אלא ההכנה לגאולה.

ו. ויש לומר, שמעלת יום השבת שחל בו שבעה עשר בתמוז לגבי השבתות דבין המצרים שלאח"ו, מודגשת גם (ובאופן נעלה יותר) בפרשת בלק:

ובהקדמה - שהפרשיות שקורין בג' השבתות דבין המצרים (ש"המועדים של כל השנה. . או תעניות וט' באב ככולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן⁵⁸) הם מטות מסעי ודברים, ובשנים שמטות מסעי מחוברין, קורין גם פינחס בבין המצרים, משא"כ פרשת בלק שלעולם אינה בכלל "בין המצרים", כי גם כשקורין פרשת בלק בשבת שחל בו י"ז תמוז, נדחה התחלת "בין המצרים" ("צום הרביעי") ליום

ראשון שלאחרי השבת ששייך לפרשת פינחס.

ומזה מובן שיש חילוק בין אופן הגאולה שבפרשת פינחס ("פינחס זה אליהו") לאופן הגאולה שבפרשת בלק ("בפרשת בלעם. . נבא בשני המשיחים") - שהגאולה שבפרשת פינחס, כיון ששייכת לבין המצרים, נרגש ומודגש בה בעיקר התיקון דהחורבן והגלות, משא"כ הגאולה שבפרשת בלק, כיון שהיחס שלה לבין המצרים הוא באופן שאינה שייכת כ"א למעלה מבין המצרים, נרגש ומודגש בה בעיקר (לא התיקון דהחורבן והגלות, אלא) מעלת ושליומת הגאולה כשלעצמה, גאולה בטהרתה (גם אם לפני"ז אין מצב של חורבן וגלות⁵⁹)?

וענין זה מודגש גם באופן שהתורה העידה על ביאת המשיח בפרשת בלעם: כשהרמב"ם מבאר ש"התורה העידה עליו", מקדים תחילה "שנאמר⁶⁰ ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם הי' נדחת בקצה השמים וגו' והביאך ה'", ואח"כ מוסיף "אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים".

ומהחילוקים שביניהם⁶¹ - שבפסוק "ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך וגו'"

(59) והחידוש בזה - שגם במצב של חורבן וגלות נרגשת גאולה בטהרתה, כמו לולי החורבן והגלות.

(60) נצבים ל, ג.

(61) נוסף על החילוק העיקרי שבפסוק "ושב ה' אלקיך גו'" מדובר אודות כללות ענין הגאולה, וע"י הקב"ה (מבלי להזכיר ע"ד המלך המשיח). משא"כ בפרשת בלעם שנתבארו פרטי עניני הגאולה ע"י שני המשיחים (וראה גם לקו"ש ח"ה ע' 272. ועוד).

(57) כ"א יום, וסימנך, אך טוב לישראל (תהלים עג, א), כ"א יום דשקדים טובים (ראה לקו"ט ס"פ קרח). וראה בארוכה סה"ש תש"נ ח"ב ע' 566-7.

(58) של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).

שנאמרה לגבי ר' יהודה החסיד, ועוד ביתר שאת.

ולאחר מכן ע"י הרבנים ממלאי מקומו, עד בדורנו זה - נשיאנו כ"ק השלימה במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

שהש"ת גנוז בתורה, הנה כל אלה המופתים האמיתיים מגלים גילוי א"ס ב"ה הבע"ג. גם מוקני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה" (מצות עדות שם). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1137 ואילך.

(5) חלק ג רד סע"א ובביאורי הזהר שם. ומשם מובן גם כן דלא קשי מזהר חלק א רג, ב.

לי"ג שבטים⁴⁷ (גם לשבט לוי, שער לוי אחד⁴⁸).

וקרבנות המועדים, פסח שבועות וסוכות⁴⁹ (לאחרי ההקדמה דפרשת קרבן תמיד⁵⁰ דכל יום, ודיום השבת שקרבנו כפול⁵¹) - שבזה מרומזת הפיכת הצומות לששון ולשמחה ולמועדים טובים, שמעלתם תהי' גדולה יותר מכל המועדים שבזמן הזה, שהרי המועדים שבזמן הזה יבטלו לעתיד לבוא⁵² „כשרגא בטיהרא“⁵³ לגבי מעלת הגילויים דימות המשיח, ועאכו"כ לגבי מעלת הימים טובים שיתחדשו בימות המשיח.

[ויש לומר, שהצומות שיהפכו למועדים טובים יהיו נעלים יותר גם מימי הפורים שלא יבטלו לעתיד לבוא⁵², כמ"ש „וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם“⁵⁴ - שהרי החידוש שבהם הוא שלא יבטלו, היינו, שגם ביחס למעלת הגילויים דימות המשיח שלמעלה מימי הפורים תהי' ניכרת מעלת ימי הפורים,

והוא שיהפכו למועדים טובים יהיו נעלים יותר גם מימי הפורים שלא יבטלו לעתיד לבוא⁵², כמ"ש „וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם“⁵⁴ - שהרי החידוש שבהם הוא שלא יבטלו, היינו, שגם ביחס למעלת הגילויים דימות המשיח שלמעלה מימי הפורים תהי' ניכרת מעלת ימי הפורים,

(47) ב"ב קכב, א.

(48) יחקאל מח, לא. ב"ב שם.

(49) ומרומז גם בפרשת בלק - „שלש רגלים“, „אומה החוגגת שלש רגלים בשנה“ (כב, כח ובפרש"י).

(50) ובוה מודגש גם תיקון המאורע הבלתי רצוי ש„בטל התמיד“ ב"ז תמוז (תענית כו, סע"א ואילך במשנה).

(51) ובוה מודגש הקשר והשייכות לגאולה - כמארו"ל (יל"ש ר"פ לך לך) „חמש אותיות נכפלו וכולן לשון גאולה“, היינו, ש„כפל" קשור עם „גאולה“ (ראה ד"ה לך לך תרכ"ז. תר"ל. ועוד).

(52) מדרש משלי פ"ט, ב. ועוד.

(53) ראה תו"א מג"א צ, ד. קיט, ב. ובכ"מ.

(54) אסתר ט, כח. רמב"ם הל' מגילה בסופן.

ובענין זה יש חילוק בין השבתות שבאמצע ג' השבועות להשבת שבתחלת (וסיום) ג' השבועות:

ברוב השנים שהשבתות הם רק באמצע ג' השבועות ד„בין המצרים“ - מודגש יותר (בתחילה ובסוף) הענין הבלתי-רצוי ד„בין המצרים“, החורבן והגלות, ובהמשך לזה (ולאח"כ⁵⁵) מודגש הצורך בתיקון, והתיקון בפועל, ע"י השבתות שענינם גאולה.

משא"כ בשנים ששבעה עשר בתמוז (התחלת ג' השבועות) חל בשבת (וכן תשעה באב, סיום ג' השבועות, חל

(55) אוה"ת נ"ד ח"ב ע' אצו.

(56) והפירוש ד„מקדים רפואה“ כאן הוא (לא באופן ש„לא אשים עליך“ מלכתחילה, אלא באופן שמקדים האפשרות והנתינת-כח לרפא החולי.

בלק – י"ז תמוז ב

הדגשת הטוב והגאולה בבין המצרים בדורנו זה

בנוגע לשבעה עשר בתמוז שאינו חמור כתשעה באב, שהרי מעיקר הדין כש"אין גזרת המלכות ואין שלום, רצו מתעניין רצו אין מתעניין", מלבד תשעה באב "הואיל והוכפלו בו צרות"⁸, ועד להדחי' שבימות המשיח⁹, כפס"ד הרמב"ם¹⁰ ש"כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח", ויתירה מזה, כפי שמוסיף, "ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה, שנאמר¹¹ כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וגו' יהי' לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו".

ויש לומר, שמעין זה (ביטול הצום והפיכתו לששון ולשמחה) נעשה ביום התענית שחל בשבת – שלא זו בלבד שהתענית בטל, אלא שמתהפך לשמחה ותענוג דיום השבת.

ובסגנון אחר קצת: היחס דיום התענית ליום השבת הוא בב' אופנים:

א. ענינו המיוחד של יום השבת שחל בו שבעה עשר בתמוז (שהצום נדחה) – יש לבאר בב' אופנים:

א) בפשטות: כיון שיום השבת אסור בתענית, ועאכו"כ תענית הקשורה עם ענינים בלתי-רצויים (ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן¹²), שהרי שבת "אין עצב בה"¹³, ויתירה מזה, שיום השבת הוא יום של שמחה (וביום שמחתכם אלו השבתות¹⁴) ותענוג (וקראת לשבת עונג¹⁵) – נדחת התענית מפני השבת ליום ראשון שלאחרי השבת.

ב) בעומק יותר אולי י"ל: דחיית התענית מפני יום השבת היא (לא רק דחי' ליום אחר, אלא גם ובעיקר) נתינת כח לדחיתו וביטולו מכל וכל, כפי שמצינו ב"תשעה באב שחל להיות בשבת . . . ודחינוהו לאחר השבת ואמר רבי הואיל ונדחה ידחה" (ועאכו"כ

משיחות ש"פ בלק, י"ז תמוז ה'תנש"א. נדפס בסה"ש תנשי"א ח"ב ע' 683 ואילך.

(1) רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ה. תוש"ע או"ח סתק"ג ס"ג.

(2) רמב"ם שם ה"א.

(3) ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז. הובא בתוד"ה מ"ד – מו"ק כג, ב.

(4) ספרי בעלותך יו"ד, יו"ד.

(5) ישעי' נח, יג.

(6) ולהעיר, שאף שבענינים מסויימים מקילים בתענית נדחה, הרי, בנוגע לכללות ענין התענית באחד בשבת יש חומר מיוחד, שיוצאים "מעונג שבת לצום" (שמטעם זה לא היו אנשי מעמד מתעניין באחד בשבת (תענית רפ"ד)).

(7) מגילה ה, ריש ע"ב.

שלהיותה "סעודתא דדוד מלכא משיחא"³⁴, מודגשת בה ביותר השייכות לימות המשיח, שיבטלו הצומות ויהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

ועד"ו בפרשה שמתחילין לקרוא במנחת שבת, פרשת פינחס – "פינחס זה אליהו"³⁹, מבשר הגאולה.

ובפרטיות יותר – בנוגע לתוכן הפרשה:

מנין בנ"מ⁴⁰, "שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבין עשרים שנה ומעלה גו"⁴¹ – שקשור ורומז גם למנין העשירי דכל בני, כדאיתא במדרש⁴² "בעשרה מקומות נימנו ישראל . . . ואחד לעתיד לבוא, שנאמר⁴³ עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה" (ע"י משיח⁴⁴, או ע"י הקב"ה בעצמו⁴⁵).

חלוקת הארץ, "לאלה תחלק הארץ בנחלה גו' לרב תרבה נחלתו גו' אך בגורל יחלק את הארץ גו"⁴⁶ – שכיון שנתפרש רק אופן חלוקת הארץ, ולא פרטי החלוקה ליי"ב שבטים (כבפרשת מטות ומסעי שלאח"ז), י"ל דזה כולל גם השלימות דחלוקת הארץ בימות המשיח, ארץ עשר אומות, שתחלק

ד. ויש לקשר ענין זה (הנתינת כח דיום השבת לדחיית וביטול "צום הרביעי" והפיכתו ליום טוב ויום ששון ושמחה בימות המשיח) עם פרשת השבוע, פרשת בלק:

מהענינים המיוחדים שבפרשת בלק (ובפרט בחלק הפרשה השייך במיוחד ליום השבת) שבה נתפרש בתורה ע"ד ביאת המשיח – כפס"ד הרמב"ם³⁵ "המלך המשיח . . . התורה העידה עליו . . . בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל [באחרונה]. ושם הוא אומר³⁶ אראנו ולא עתה זה דוד, אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח. דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שבט מישראל זה מלך המשיח. ומחן פאתי מואב זה דוד . . . וקרקר כל בני שת זה המלך המשיח . . . והי' אדום ירשה זה דוד . . . והי' ירשה וגו' זה המלך המשיח".

ויש לומר, שבזה שהתורה העידה על משיח "בפרשת בלעם", שבה מודגש ש"לא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה"³⁷, מרומזת הפיכת הגלות

(38) ביאור נוסף – ראה גם לקו"ש חל"ח ע' 89.

(39) תיב"ע וארא ו, יח. זהר ח"ב קצ, סע"א. ח"ג רטו, א. ועוד.

(40) ומרומז גם בפרשת בלק – "מי מנה עפר יעקב" (כג, יו"ד).

(41) כו, ב.

(42) תנחומא תשא ט. במדבר פ"ב, יא.

(43) ירמ' לג, יג.

(44) תיב"ע עה"פ.

(45) יל"ש שם. וראה אוה"ת פרשתנו ע' תתקלד.

(46) כו, נג"ה.

(34) סידור האריו"ל במקומו. ועוד.

(35) הל' מלכים רפ"א.

(36) פרשתנו כד, יז"ח.

(37) תצא כג, ו.

(א) שלילת הענין הבלתי־רצוי דיום התענית, שאינו שייך בשבת ונדחה מפניו למחרתו, (ב) הדגשת הענין החיובי דיום התענית שישנו גם כשחל בשבת (ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז) - שמתהפך לששון ולשמחה.

ב. וביאור הענין:

יום התענית - בחיצוניותו הו"ע בלתי־רצוי, עינוי שהוא היפך הרצון והעונג, אבל בפנימיותו הו"ע טוב, כלשון הכתוב¹³: "יום רצון לה".

ובפרטיות יותר בנוגע ל"צום הרביעי", הראשון מד' ימי הצומות המפורשין בקבלה (צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי¹²) - שבחיצוניותו הו"ע בלתי־רצוי הקשור עם החורבן והגלות, אבל בפנימיותו הו"ע טוב, כמרומו גם בהקביעות ד"צום הרביעי" ביום שבעה עשר בחודש, בגימטריא, טוב¹⁴, ועד לשלימות הטוב בגאולה¹⁵ (האמיתית והשלימה, כיון שהכוונה והתכלית דכללות ענין החורבן והגלות אינו אלא כדי לבוא להעילוי והשלימות והגאולה (האמיתית והשלימה), היינו, שהגלות הו"ע חיצוני, ופנימיותו היא הגאולה.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש בגמרא¹⁶

(13) ישע"י נח, ה. וראה תניא אגה"ת ספ"ב. (14) ויש לומר, שענין זה מרומו גם ביום התענית שנדחה ליום י"ז תמוז - "ח", שבו מודגש הענין הטוב שבתענית, "לחיותם ברעב", שה"רעב" (תענית) עצמו הו"ע של חיות (ראה לקו"ת שה"ש יד, ב. ובכ"מ).

(15) להעיר מהשייכות ד"טוב" ל"גאולה" - "אם יגאלך טוב יגאל" (לשון הכתוב - רות ג, יג. וראה אוה"ת בחוקותי ע' תרמא. המשך מים רבים תרל"ו פקל"ב. ועוד).

(16) ר"ה שם.

בפירוש הכתוב, "צום הרביעי וגו' יהי לבית יהודה לששון ולשמחה גו'", "קרי להו צום וקרי להו ששון ושמחה, בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה, אין שלום צום" - דלכאורה אינו מובן: איך יקרא יום אחד בשמות הפכיים לגמרי, "צום" ו"ששון ושמחה" - אלא כיון שכוונת ותכלית (הפנימיות דה"צום" היא הפיכתו ל"ששון ושמחה" שבאה לאחרי וע"י החורבן והגלות; אלא שבזמן הגלות מודגש בעיקר ענין הצום ("אין שלום - צום"), ובהגאולה יתגלה ענינו האמיתי, "ששון ושמחה" (בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה).

ג. ומעין זה - ביום התענית שחל בשבת:

כיון שיום השבת הוא יום רצון¹⁷, "חמדת ימים אותו קראת"¹⁸, ועד שקשור עם הגאולה, כמודגש בשירו של יום, "מזמור שיר ליום השבת, מזמור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁹ - לכן, כשחל בו יום התענית, לא שייך בו ענין ה"צום" הקשור עם החורבן והגלות, כי אם הענין ד"ששון ושמחה" הקשור עם הגאולה.

וענין זה מודגש בהאכילה ושת"י ביום התענית שחל בשבת, שמצוה "לענגו בעונג אכילה ושת"י"²⁰, "דגים גדולים" . . . בשר ויין²¹, "תבשיל שמן

(17) וכמ"ש במנחת שבת, ואני תפילי לך ה' עת רצון" (תהלים סט, יד. וראה חז"ג קטט, א).

(18) נוסח ברכת העמידה דש"ק.

(19) תמיד בסופה.

(20) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב.

(21) שם ס"ב.

סעודה גשמית, כידוע²⁸ ששלמות השכר דימות המשיה (כשיבטלו הצומות ויהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים) אינו בגן עדן, ש"אין בו לא אכילה ולא שתי"²⁹ (מעין ודוגמת יום התענית), אלא בעולם התחי' (שנקרא ככ"מ "עולם הבא"³⁰), לנשמות בגופים דוקא, ועד שהנשמה תהי' ניוזנית מן הגוף³¹.

ובפרט שבהמשך לסעודות יום השבת ישנה גם סעודת מלוה מלכה במוצאי שבת, שכיון שקשורה עם כבוד השבת (ללוות את השבת ביציאתו דרך כבוד כמו בכניסתו³²) יש להקפיד בזה גם במוצאי שבת י"ז בתמוז, ואולי י"ל עוד יותר מבכל מוצאי שבת³³ -

(28) רמב"ן בשער הגמול בסופו. וראה לקו"ת צו טו, ג. דרושי ש"ש סה, סע"ד. סה"מ צ' להצ"צ מצות ציצית (דרמ"צ יד, ב). אוה"ת חוקת ס"ע תת. ועוד.

(29) ברכות יז, א. רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב.

(30) ולדוגמא: במשנה שאומרים בהקדמה לפרקי אבות בשבתות הקיץ, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו'" (סנהדרין ר"פ חלק) - שקאי על עולם התחי', כמובן מדברי הגמרא (שם) בביאור המשך דברי המשנה, ואלו שאין להם חלק לעולם הבא . . . האומר אין תחיית המתים מן התורה, "הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהי' לו חלק בתחיית המתים, שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה".

(31) ראה הנסמן בלקו"ש ח"כ ע' 44, וחכ"א ע' 88.

(32) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס ש.

(33) וע"ד שמצינו בתשעה באב שחל בשבת - בנוגע לסעודה שלישית, סעודה המפסקת - ש,אוכל בשר ושותה יין . . . ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו" (טושו"ע או"ח סתקנ"ב ס"ז).

ביותר ומשקה מבושם"²² (בשר שמן ויין ישן²³) - שבוה מודגש לא רק שלילת העינוי דהעדר האכילה ושת"י, הענין הבלתי־רצוי דיום התענית, אלא גם (ובעיקר) השמחה והתענוג שבאכילת בשר שמן ושת"י יין ישן (שאו"י י"ל שביום התענית שחל בשבת צריך להוסיף בזה יותר מבכל שבתות השנה, כדי לשלול הקס"ד של מיעוט בזה בגלל יום התענית²⁴), הענין הטוב דיום התענית, שמתהפך ליום טוב לששון ולשמחה.

ויש לומר, שבאכילת דגים גדולים ובשר שמן ושת"י יין ישן בסעודת שבת שחל בו יום התענית (שאו"י כנ"ל י"ל שצריך להוסיף בזה יותר מבכל שבתות השנה) מרומזת גם הסעודה שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים (ו"עמך כולם צדיקים"²⁵) לעתיד לבוא, שבה יאכלו מבשר הלוי'תן ושור הבר וישתו יין המשומר²⁶, אשר, נוסף על הענינים הרוחניים המרומזים בזה שנתבארו בדרושי חסידות²⁷, תהי' גם

(22) רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז.

(23) ראה תניא פ"ז: "האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם . . . כשביל לקיים מצות עונג שבת".

(24) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1091. ועוד.

(25) ישע"י ס, כא. סנהדרין ר"פ חלק.

(26) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

(27) החל מדרושי רבינו הזקן (לקו"ת ר"פ שמיני), ובדרושי אדמו"ר האמצעי (תו"ח תולדות יב, ד ואילך) - באופן של "רחובות הנהר", ובדרושי הצ"צ (ראה ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך לעת"ל (ע' תרמו ואילך). וש"ג) - באופן שכלול מכל חלקי התורה, ובריבוי מראי מקומות כו', ועד"ו בדרושי רבותינו נשיאנו שלאח"ז.